

"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ"

ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1974	ΤΕΥΧΟΣ 149	ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1989	Γραφεία Οδός Μαυρομιάλη 7 Αθήνα 106 79 Τηλ. 36 21 651 - 63 99 783
--------------------------	---------------	---------------------	--

Γιατρού Δημ. Καμαρονιάτα - Μονή Προφήτου Ηλία Σουραζού

ΑΘΗΝΑ 1989

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
(ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟ ΚΟΜΙΤΑΤΟ)
1916

ΠΑΝΑΓ ΔΑΓΚΛΗΣ
Υπαρχηγός Γενικού Έπιτελείου
Πρόεδρος

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΥΜΑΣ
Γεν. Διευθυντής ΣΠΑΠ
Σ ΣΠΥΡΟΜΙΛΙΟΣ

Άρχηγός Χειμάρας
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΜΕΛΑΣ

Άνθυπίαρχος
ΧΑΡ ΔΙΑΜΠΕΝΣ
Άνθυποπλοίαρχος
ΧΡ ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΑΝΣ

Λόγιος
ΜΙΑΤ ΠΑΝΤΑΖΗΣ
Υφηγητής Πανεπιστημίου
ΧΡ ΧΡΟΝΗΣ
Υπολοχαγός Οικονομικού
ΠΕΡ ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ
Δικηγόρος
ΧΡ ΜΑΛΑΜΟΣ
Ταγματάρχης Μηχανικού
ΓΕΩΡΓ ΓΑΓΑΡΗΣ
Δημοσιογράφος
ΑΥΓ ΑΒΕΡΩΦ
Πολιτικός

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
(ΑΝΑΣΥΣΤΑΣΙΣ)
1914

(ΕΙΣΔΟΧΗ)
«ΦΙΛΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ»
1976

ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΠΡΟΕΔΡΟΙ

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΒΛΑΧΟΣ
Ό από Ιωαννίνων Αρχιπίλοτος
Αθηνών και πλοίας Ελλάδος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΥΜΑΣ
Γεν. Διευθυντής ΣΠΑΠ
ΑΝΤΩΝΙΟΣ Κ ΠΑΛΗΣ
Στρατηγός
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΠΑΛΑΝΟΣ
Άκαδημαϊκός
ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΚΑΛΛΙΑΦΑΣ
Καθηγητής Πανεπιστημίου
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΙΚΚΑΛΙΝΟΣ
Άκαδημαϊκός
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΒΑΡΙΤΟΣ
Δικηγόρος Δημοσιογράφος

“ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ” ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ - ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ - ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΙΔΡΥΤΗΣ: ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΣ (1974)

Β Ρ Α Β Ε Υ Σ Η

Η «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» βραβεύθηκε από:

- Ακαδημία Αθηνών
- Ιστορ. & Εθνολ. Εταιρεία Ελλάδος
- Πανηπειρ. Συνομοσπονδία Ελλάδος
- Ροταριανό Όμιλο Αθηνών—Βορρά

Υπεύθυνος σύμφωνα με το Νόμο:
Αλέξ. Χ. Μαμμόπουλος
Τερψιθέας 64 — 153 41 Αγ. Παρασκευή
Τηλ. 6399.783

Ετήσια συνδρομή: Εσωτερ. δρχ. 1500
Εξωτερ. δολ. 30
Συνδρομές - εμβάσματα με ταχυδρ. επιταγή
στη διεύθυνση:

«Ηπειρωτική Εταιρεία»
Μαυρομιχάλη 7 - 106 79 Αθήνα.

"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ"

ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ
ΙΔΡ. 1974

ΤΕΥΧ.
149

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1989

Γραφ.: Μαυρομιγάλη 7· 106 79 'Αθήνα
Τηλ. 36.21.651 — 63.99.783

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελ.

Γιάννη Πινδέα. Στο θάνατο του Χ. Χρηστοβασίλη (ποίημα)	57
Είκοστικά. 'Εσωτερικό Χανιού Κων. 'Αναγνωστοπούλου. 'Ανέκδοτες σελίδες του 'Ελληνοϊταλικού πολέμου 1940—41	58
Κώστα Τσιάνου. 'Αναμνήσεις έπιζώντος Μπιζανομάχου	59
Κώστα Παππά. 'Ο Καπετάν Κρομμύδας	64
Τάκη Παππά. 'Ο Χορταρέμπεης. 'Ελπίδες και λαχτάρες	70
'Ερμή Μουδοπούλου. Τò τραγικό τέλος του Μιχ. 'Αναγνωστοπούλου	81
Σωτήρη Γεωργάκη. Τò καμπαναριό της Φιλιππιάδας	83
'Αντώνη Βενέτη. 'Ο 'Ηπείρωτης Τζών Κασσαβέτης	85
'Αχιλλέας Γκατσόπουλος ('Ηπειρωτικά πένθη)	88
Γιάννη Πινδέα. Βιβλιοκρισίες	89
Της Συντάξεως. 'Εσωτερική Ζωή και Κίνηση	91
	92

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ :
Γ. Μπρουζιώτης
Κωλέττη 4, 106 81
Τηλ. 360.38.20, ΑΘΗΝΑ

Στό θάνατο του Χ. Χρηστοβασίλη

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΠΙΝΔΕΑ

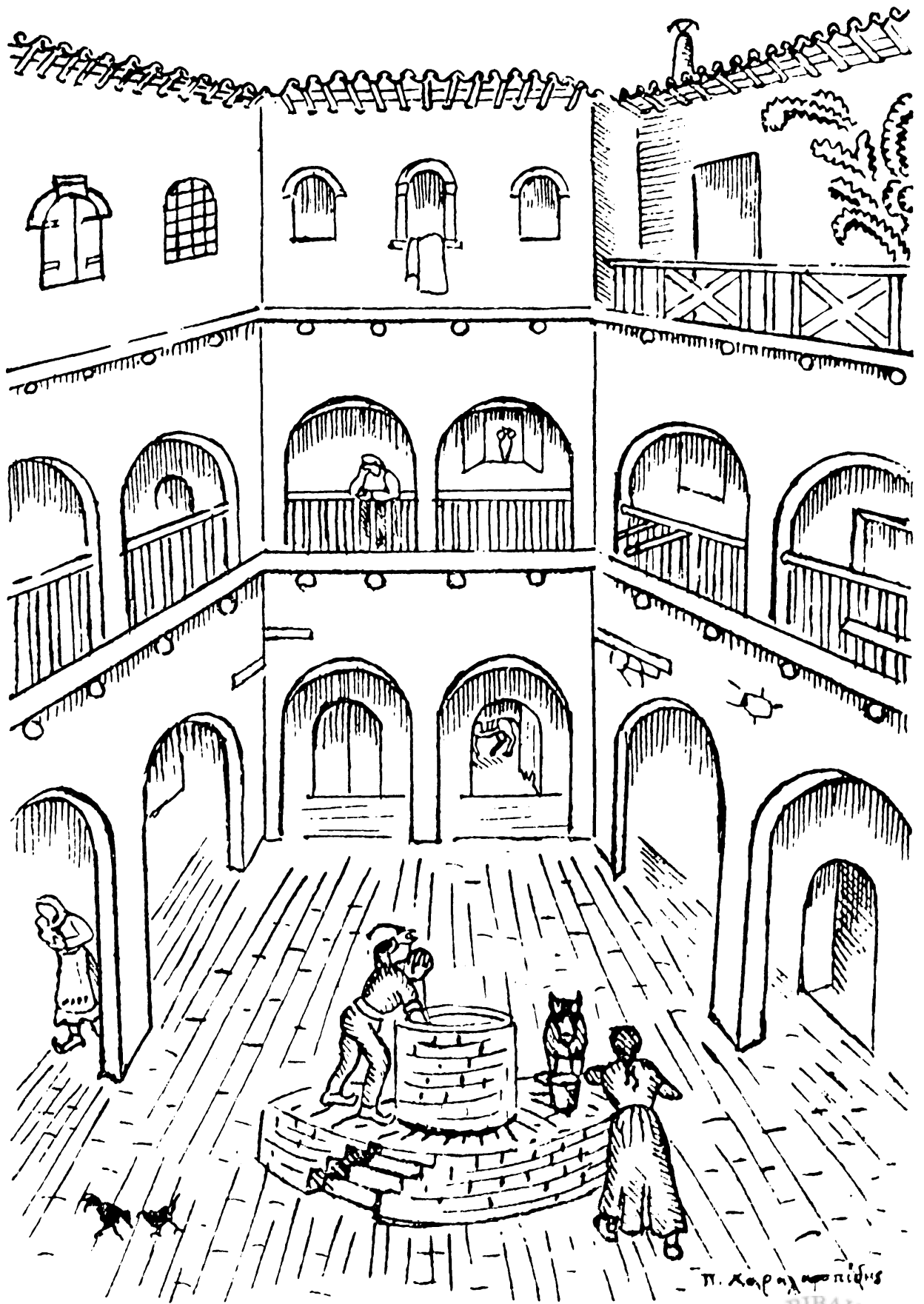
«Μᾶς ἦρθε ἡ ἄνοιξη πικρή,
βλαχούλα μου καϋμένη...»
Δημοτικό.

'Εσείς πουλιά του Σμόλικα
κι' ἀηδόνια του Μετσόβου,
αὐτήν τὴν ἔρμην ἄνοιξη,
τοῦτο τὸ καλοκαίρι,
μὴ τραγουδεῖστε ἀφρόντιστα.
μὲ πρόσχαρη φωνούλα,
'Ο Γερο—Χρῆστος πέθανε,
ὁ Γερο—Χρῆστος πάει!

Καπλάνια του Κακοσουλιού
καὶ σταυραετοὶ τῆς Γκιώνας
ἔσεῖς ὅπου τὸν ξέρετε
τὸν γερο - πολεμάρχη,
μαῦρα πουλιά νὰ γίνετε
καὶ μαῦρα χελιδόνια
κι' ἔλατε γιὰ νὰ κλάψουμε
ἄρματωλὸ καὶ κλέφτη.
'Ο Γερο—Χρῆστος πέθανε,
ὁ Γερο—Χρῆστος πάει!

Βγάλτε λαλιά, πικρὴ λαλιά,
σ' 'Ανατολή καὶ Δύση,
τὰ μετερίζια νὰ σειστοῦν,
νὰ τρίξουν τὰ ταμπούρια,
(ΣΥΝΕΧΕΙΑ στὴ σελίδα 87)

Γιάννινα. — Ἐσωτερικὸ Χανιοῦ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑΚΗ ΑΝΑΓΡΑΦΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΤΟΥ ΚΩΝΣΤ. Ι. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

Ἐφέδρου Ἀνθ)γοῦ Πεζικοῦ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ τοῦ προηγουμένου)

Ἡ ἀγωνία μου πάλι δὲν μ' ἀφήνει νὰ ἡσυχάσω γιατί ὅπως μὲ εἰδοποίησε ὁ νέος Λοχαγός μου Στύπας, πού ἐν τῷ μεταξύ εἶχε ἀντικαταστήσει λόγω τραυματισμοῦ τὸ Λοχαγὸν Τσίτον, πρέπει νὰ ἔχουμε τὸ νοῦ μας καὶ τοῦτο γιατί οἱ Ἴταλοι θέλουν νὰ βάλουν χέρι στὰ ὑψώματά μας, μιὰ καὶ σπάσανε τὰ μούτρα τους στὸ Καλπάκι. Τί νὰ κάνουμε, τὰ ἴδια πάλι, ἀλλὰ αὐτὸ πού μὲ φοβίζει εἰδικὰ ἀπόψε, εἶναι ἡ ὀμίχλη πού σκεπάζει τὴν Γκραμπάλαν καὶ λόγω ἀναγκῶν δὲν εἶχα τὴ διμοιρία ἀκροβολιστῶν, πού ἦταν στὰ δεξιά μου. Μετεκινήθη πρὸς ἄλλην κατεύθυνσιν. Παρ' ὅλα αὐτὰ δὲν ἀπαγοητεύθηκα — τὸ ἴδιο βιολί — περισσότερους σκοποὺς καὶ κάθε τόσο θρισκόμουνα εἰς νυκτερινὴν κίνησιν καὶ οἱ λεβέντες μου τὸ πιστεύανε πὼς δὲν πρόκειται ἀπὸ τὸν τομέα μας νὰ περάσει κανένας μακαρονάς.

6.11.1940

Ἔτσι περνούσανε οἱ μέρες καὶ νύχτες· πολλές φορές ὅταν ξημέρωνε ὁ Θεὸς τὴν ἡμέρα του καὶ εἶμαστε σωστοὶ στὸ μέτρημα, ἔλεγα μέσα μου: ἀκόμη αὐτὲς οἱ ἐφεδρεῖες

γιὰ νὰ μπορέσουμε ν' ἀναλάβουμε καὶ μεῖς κάποια πρωτοβουλία καὶ νὰ εἶμαστε ὑποχρεωμένοι ἡμεῖς, εἰδικὰ στὴν Γκραμπάλα νὰ δεχόμεθα τὰ περισσότερα θλήματα ὄλου τοῦ Μετώπου καθηλωμένοι (2—3 χιλιάδες ἡμερησίως), γιατί ἐκτὸς αὐτοῦ εἶχαμε μάθει πὼς εἰς τὸ ἄλλο μέτωπον τῆς Μακεδονίας καὶ Κορυτσᾶς τὰ τμήματά μας μάχονταν μέσα στὸ Ἀλβανικόν, νικώντας τοὺς Ἰταλοὺς.

Σκεπτόμενος αὐτὰ καὶ κρατώντας σημειώσεις, ἀρχίζει πάλιν τὸ ἐχθρικὸν πυροβολικὸν καὶ τὸ σπουδαῖον εἶναι ὅτι τὶς τελευταῖες ἡμέρες δὲν κάμνει διακοπὴν, μᾶς καθλώνει ὅλη τὴν ἡμέρα στὶς κρυψῶνες μας καὶ σταματᾷ μόνον νυχτώνει. Ἐν τῷ μεταξύ ἀρχίζει καὶ τὸ δικό μας πυροβολικὸ νὰ θάλη τοὺς Ἰταλοὺς καὶ γίνεται πανδαιμόνιο, μὲ τὴν ἐξῆς διαφορὰ· ὅτι τὰ ἰταλικά θλήματα ὄλων τῶν διαμετρημάτων ἐν συγκρίσει μὲ τὰ δικά μας εἶναι 10 πρὸς 1 — πέρασε ἀρκετὴ ὥρα, κόλαση πυρὸς ἔχουμε στὴ Γκραμπάλα — φλέγεται πάλιν τὸ ὑψωμα. Εὐτυχῶς οἱ μακαρονάδες ρίχνουν στὸ γάμο τοῦ Καραγκιόζη καὶ τὰ περισσότερα δὲν σκᾶνε καὶ τοῦτο ὅπως λέγεται μεταξύ

τῶν στρατιωτῶν, ὁ Θεὸς βλέπει τὸ ἄδικο καὶ γι' αὐτὸ εἶναι μὲ τὸ μέρος μας.

Καὶ ὅπως κάθομαι καρφωμένος πάλι στὸ τηλέμετρο ἐρευνώντας τὰ ἀπέναντί μου ὑψώματα, βλέπω σ' ἓνα παρεκκλήσι δεξιὰ τοῦ χωριοῦ Μαυροβοῦνι, νὰ κατεβαίνουν δύο φάλαγγες ἰταλικές δυνάμεως Τάγματος πρὸς τὸν δημόσιο δρόμο. φαίνονται καθαρά καὶ μὲ τὰ μάτια. Οἱ στρατιῶτες ἀρχίζουν νὰ φωνάζουν:

—Τὸ πυροβολικὸ τί κάνει; κλπ.

Φωνάζω ὅσο μποροῦσα πιὸ δυνατὰ ν' ἀκούσει ὁ λοχαγὸς Στύπας, ποὺ ἀντικατέστησε τὸν τραυματισθέντα Τσίτον, ποὺ κατὰ τύχη ἦταν στὸ παρατηρητήριόν του, νὰ εἰδοποιήσει τὸ πυροβολικὸ γιὰ τὶς δυὸ φάλαγγες ποὺ κατεβαίνουν ἀπὸ τὸ Μεσοβοῦνι, ἀλλὰ ὁ λοχαγὸς ἐπειδὴ δὲν λειτουργοῦσε τὸ τηλέφωνόν του καθ' ὅσον εἶχαν κοπεῖ τὰ σύρματα ἀπὸ τὸ πυροβολικόν, θεώρησε ἢ μᾶλλον ἔκρινε σκόπιμον νὰ μὴ λάβῃ τὸ ζήτημα σὰ σοβαρὰ καὶ ἀφοῦ πέρασε ἓνα τέταρτο περίπου, καὶ ἔβλεπα τοὺς Ἴταλοὺς νὰ κατεβαίνουν ἀνενόχλητοι, ξαναφωνάζω τὸν λοχαγὸν καὶ μὲ φωνὴ κάπως ἔντονη, τοῦ λέγω:

— Μὰ τί διάβολο κάνετε ἐσεῖς αὐτοῦ ἐπάνω; Καὶ εἰς ἀπάντησιν μοῦ λέγει:

—Τὸν παρατηρητὴν τοῦ πυροβολικοῦ θὰ κάμω ἐγώ;

Τότε, ὅπως ἤμουνα γεμάτος ἀγανάκτησιν καὶ στενοχώρια ἀπὴντησα κάπως ἀπρεπῶς στὸ λοχαγὸ μου λέγοντας:

—Δὲν ντρεπόμεθα, λοχαγὸς εἰσθε

ἢ θάσσανα. Καὶ ἀντὶ ἄλλων μοῦ ἀπαντᾷ:

—Μὴ φωνάζετε.

—Τί νὰ μὴ φωνάζω, τοῦ λέγω, ἀφοῦ μαλα....

Μοῦ ἀπαντᾷ ὅτι:

—Θὰ σὲ τακτοποιήσω κ. Διμοιρίτα.

Μάλιστα, αὐτὰ εἶναι κάτι ἀπὸ τὰ παράξενα ποὺ ἔγιναν κατὰ τὴν ὥρα τοῦ πολέμου καὶ δὲν γνωρίζω ποιά θὰ εἶναι ἡ ἐξέλιξί των.

Ἔστερα ἀπὸ 20 λεπτὰ τὸ πυροβολικὸ μας ἐδέησε νὰ τοὺς θάλῃ, ἀλλὰ ἦταν ἀργά, διότι οἱ φάλαγγες εἶχαν πιά καλυφθεῖ εἰς τὰς παρακειμένας χαράδρας καὶ δασωμένας ἐκτάσεις, καὶ ἀκολουθώντας διάφορα δρομολόγια, ἄλλοι διὰ τοῦ ἀμαξιτοῦ δρόμου τῆς Καλλιθέας καὶ τοῦ Μεσοβοῦνίου κατέρχονται τροχάδην μὲ κατεύθυνση τὸ Καλπάκι, εἶναι ἀπέναντι καὶ ἀριστερά μας, δίνω ἐντολὴ καὶ τοὺς θάλαμε μὲ τὰ πολυθόλα. Τοὺς βλέπαμε νὰ σκορπίζουν, ἀλλὰ τοὺς εἶχαμε πλέον τῶν 2 χιλιομέτρων καὶ δὲν μπορούσαμε νὰ τοὺς θερίσουμε μὲ τὰ πυρά μας, ἀλλὰ ὅ,τι ἔκαμε τὸ πυροβολικόν μας, ὄχι καὶ πολλὰ πράγματα, γιὰτὶ ἦταν ἀργά τώρα καὶ τὸ ἔδαφος τοὺς εὐνοοῦσε. Καὶ ἐνῶ γινόντουσαν αὐτὰ βλέπουμε πάλι νὰ κατεβαίνουν ἀπὸ τὸν δημόσιο δρόμο περὶ τοὺς 100—150 μοτοσυκλετιστὲς μὲ ταχύτητα. Τὸ πυροβολικόν μας τοὺς ἔβαλε καὶ ὅπως βλέπαμε, εἶχε καταστρέψει μερικές ἀπὸ αὐτὲς ποὺ ἐκινουῦντο πρὸς Καλπάκι.

Κατόπιν αὐτῶν τῶν νεων περιστατικῶν ἡ ἀγωνία μου ἀρχίζει νὰ

μεγαλώνει και με προσοχή παρακολουθοῦσα τὴν ὅλην κατάστασιν και τοῦτο γιατί ἀκόμη ἦταν ἐνωρίς ἐννοῶ μετὰ τὸ μεσημέρι. Τὸ πυροβολικὸ τόσο τὸ ἐχθρικὸ ὅσο και τὸ δικό μας θάζουν και τὰς ἀπαγευματινὰς ὥρας. Οἱ Ἴταλοί, με τὶς ὑπάρχουσες ἀπὸ ἡμέρας δυνάμεις των ποὺ ἦταν πρὸ τῶν ὑψωμάτων τοῦ Καλπακίου και με νέες ἐνισχύσεις ποὺ φθάσανε ἀνενόχλητοι σχεδὸν σήμερα, ἄρχισαν σφοδρὴν ἐπίθεσιν ἐφ' ὅλου τοῦ μετώπου, Παρακαλάμου, Καλπακίου, Ψηλορράχης, Γκραμπάλας — με ἄρματα μάχης και λοιπὰ μηχανικὰ μέσα. Παντοῦ ἀπεκρούσθησαν οἱ Ἴταλοί — τὸ πυροβολικὸν μας εἰς τὸ τρίγωνον τοῦ Καλπακίου ἐθαυματούργησε πάλι καταστρέφοντας ἀρκετὰ ἄρματα και τεθωρακισμένα και πολλές μοτοσυκλέτες και εἰς τὰ ὑψώματα Ψηλορράχης — Γκραμπάλας με λύσσαν ἐπετέθησαν ξανά οἱ Ἴταλοί, ἀλλὰ και πάλιν χωρὶς ἀποτέλεσμα. Τὰ πυροβόλα και γενικὰ τὰ αὐτόματα ὄπλα κρατοῦσαν σὲ ἀπόστασιν τὸν ἐχθρὸν ποὺ μανιασμένα ἐπετίθετο κατὰ τῶν θέσεών μας. Καὶ ὅταν γίνονταν ὅλα αὐτὰ ἐγὼ προσωπικά, ἀντιμετώπιζα ἕνα πρόβλημα ὑγείας. Οἱ προηγούμενες βροχὲς και τὰ νερὰ ποὺ ἦσαν πάντοτε στὸ ὄρυγμά μου ποὺ ἤμουνα τὶς περισσότερες ὥρες τῆς ἡμέρας και νύχτας ἔγιναν ἀφορμὴ νὰ πρισθοῦνε και νὰ φουσκώσουνε τὰ πόδια μου, οὕτως ὥστε, νὰ με πονᾶνε και νὰ μὴν μπορῶ νὰ περπατήσω. Κατὰ κάποιον τρόπο, σκεπτόμουνα αὐτὰ και ἔλεγα: ἔχει γοῦστο και νὰ με πιάσουν οἱ Ἴταλοί και δὲν μπο-

ροῦσα νὰ πῶ και τίποτα στὰ παιδιά. Πέρασα δύσκολες στιγμὲς. Εὐτυχῶς ποὺ ὁ ἐχθρὸς ἐπετίθετο ἀριστερά μας. Ἦθελα νὰ θρῶ τρόπο νὰ εἰδοποιήσω τὸ Τάγμα νὰ ἔλθει γιατρὸς ἢ νὰ πάω ἐγὼ πρὸς τὸ μετόπισθεν, ἀλλὰ στὴν πρώτη γραμμὴ ἄλλα εἶχαμε ὑπ' ὄψη νὰ κάνουμε και ἄλλα μᾶς παρουσιάζανε οἱ μακαρονάδες.

7.11.1940

Κατάληψη κι ἀνακατάληψη. Μάχη σῶμα πρὸς σῶμα.

Τὸ ἐχθρικὸν πυροβολικὸν και ὅταν λέμε πυροβολικὸν, πρέπει νὰ ὑπολογίζουμε 30—35 πυροβολαρχί-ες ὅλων τῶν διαμετρημάτων, ἄρχισαν πάλι τὸ σφυροκόπημα ὅλου τοῦ Μετώπου και κυρίως πάντα τὰ δικά μας ὑψώματα. Ἀργότερα μᾶς ἐπισκέφθησαν και τὰ ἀεροπλάνα κι' ὅλα μαζί μᾶς θάζανε, προφανῶς γιὰ νὰ δημιουργήσουν κάποιον ρῆγμα μεταξὺ τῆς Ψηλορράχης και Γκραμπάλας ποὺ ἦταν ὁ λόχος Στύπα. Ὑστερα ἀπὸ αὐτὰ ποὺ νὰ σκεφθῶ πόδια και χέρια ἐγὼ. Ἴσως ἀπὸ φόβον, ἴσως ἀπὸ θεῖον θαῦμα μιὰ και εἶχα τὸ φυλαχτὸ τῆς μάνας μου, ποὺ πίστευα ὅτι με προστατεύει, τὰ πόδια μου ἀντέχανε στὸ περπάτημα και ἔτσι ξέχασα τὸ γιατρὸ και τὸν ἀντικαταστάτη μου και τώρα τὸ νοῦ μου τὸν εἶχα στραμμένο πρὸς τὴν δυτικὴ πλαγιά τῆς Γκραμπάλας ὅπου ἀπὸ τὶς 12 ἢ ὦρα τὸ θράδυ, ἡ μάχη ἔχει φουντώσει και οἱ Ἴταλοί κάμανε μεγάλη χρῆση χειροβομβίδων. Αὐτὸ μᾶς

άνησούχησε και τὰ πολυβόλα μου βάζανε πρὸς τὴν κατεύθυνση τῆς πλαγιάς τοῦ ὑψώματος, μὲ τὴν ιδέα νὰ μὴν μᾶς ἐπιτεθοῦν οἱ Ἴταλοί. Πάντως ἡ κατάσταση δὲν ἦταν καὶ τόσο εὐχάριστη τὴν ὥρα αὐτή, ἀλλὰ περιμέναμε καὶ ὁδηγίες μιὰ καὶ μέχρι στιγμῆς δὲν δεχθήκαμε ἐπίθεση, ἀλλὰ ἡ μάχη συνεχίζονταν χωρὶς νὰ εἶμαι σὲ θέση νὰ γνωρίζω τὰ ἀποτελέσματα καὶ τοῦτο γιατί ἦταν μακριὰ μας τὸ πεδίο τῆς μάχης. Εἶχα ὅμως στείλει μιὰ ομάδα πολυβόλων μὲ τὸν λοχία Φατάνην στὸ βόρειο τμήμα τῆς Γκραμπάλας γιὰ νὰ καλύπτει τὰ πλευρὰ τῶν τμημάτων μας καὶ ἐγὼ ἔμενα στὶς θέσεις μας γιὰ νὰ καλύπτω τὸν αὐχένα πρὸς Ἀγίαν Παρασκευήν.

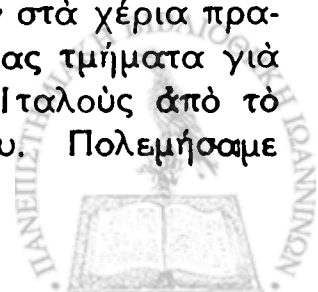
Ξημέρωσε ἡ ἡμέρα καὶ πληροφορήθηκα ὅτι τὸ ἴδιο βράδυ συνέβησαν σπουδαῖα γεγονότα στὸν αὐχένα Ψηλορράχης — Γκραμπάλας. Μὲ δυὸ λόγια Ἴταλοί ἀνέβηκαν στὸ ὕψωμα, ἀλλὰ κατόπιν ἀντεπιθέσεως τῶν τμημάτων μας ἀνεκατελήφθη ὁ αὐχένος κατόπιν προσωπικῆς παρεμβάσεως τοῦ Διοικητοῦ τοῦ Τάγματος (Πανταζῆ) καὶ ἄλλων διμοιριῶν τῆς ὁμάδος Διοικήσεως καὶ κατόπιν σκληρῆς μάχης ποὺ διεξήχθη τὰ μεσάνυχτα καὶ μάλιστα ὑπὸ βροχήν, θυμᾶμαι γιατί εἶδα καὶ τὴν φωτοβολίδα ποὺ ἔριξαν τὰ δικά μας τμήματα ὅταν τελείωσε ἡ μάχη καὶ ἦταν ἡ πρώτη ποὺ ἔβλεπα στὶς τόσες μέρες ποὺ πολεμᾶμε καὶ μοῦ ἔκαμε μεγάλην ἐντύπωση μέσα στὸ σκοτάδι. Ἀλλὰ τὸ πιὸ λυπηρὸν καὶ δυσάρεστο γιὰ μένα ἦταν ὅτι ἐφονεύθη ὁ ἀγαπητὸς μου φίλος μόνιμος Ἀνθυπολοχαγὸς Ν. Χατζό-

πουλος καὶ ὅτι τραυματίσθηκε σοβαρὰ ὁ ἐπίσης φίλος μου ἔφεδρος Ἀνθυπολοχαγὸς Γουρτζῆς καὶ σκοτώθηκαν καὶ μερικοὶ στρατιῶτες μας. Ἐφονεύθησαν ἐπίσης πολλοὶ Ἴταλοί καὶ συνελήφθησαν ἀρκετοὶ αἰχμάλωτοι καὶ ἀρκετὸ πολεμικὸ ὕλικὸ κυρίως ἀτομικοὶ ὀλμίσκοι, ὀπλοπολυβόλα καὶ ἀρκετές χειροβομβίδες.

Ἐπειτα ἀπὸ αὐτὸ τὸ νέο νυκτερινὸ πανηγύρι ποῦ νὰ σκεφθῶ ἐγὼ τὰ πόδια μου. Ἦταν εὐτύχημα τὸ ἴδιο βράδυ ποὺ δὲν εἶχε ἐπεκταθεῖ ἡ ἐπίθεση τῶν Ἰταλῶν καὶ πρὸς τὴν δική μου πλαγιά τῆς Γκραμπάλας καὶ τοῦτο γιατί ὁ αὐχένος ποὺ διάλεξαν οἱ Ἴταλοί (μεταξὺ τῆς Γκραμπάλας καὶ Ψηλορράχης) προσφέρονταν γιὰ ἐπίθεση καθ' ὅσον δὲν ἦταν τόσο ἀπότομο τὸ μέρος, ὅπως ἦταν ἐκεῖ ποὺ εἴμασταν ἐμεῖς. Κι' ἔτσι μπορῶ νὰ πῶ πῶς γλύτωσα καὶ τὴν ἐνδεχόμενη αἰχμαλωσία ἢ ὅτι ἄλλο μποροῦσε νὰ συμβεῖ καὶ τοῦτο γιατί τὰ πόδια μου δὲν μὲ βοήθησαν κι' ἔτσι ἄρχισε νὰ ξημερώνει ἡ:

8.11.1940

Ἀπὸ τὸ πρῶτὸ μάθαμε ὅτι ἡ χθεσινὴ νυκτερινὴ φονικὴ ἐπὶ 3 ὥρων μάχη ἦταν ἡ πιὸ σοβαρὴ καὶ ἡ πλέον φοβερὴ σῶμα μὲ σῶμα ἀπὸ τίς μέχρι τοῦδε γενόμενες μάχες στὴν περιοχὴ Γκραμπάλας - Ψηλορράχης. Ἀπ' ὅσα μοῦ εἶπε ἕνας δεκανέας τῆς ὁμάδος πολυβόλων μου ποὺ ἔλαβε μέρος, ἦταν πραγματικὴ τιτανομαχία ἤλθαν στὰ χέρια πραγματικὰ τὰ δικά μας τμήματα γιὰ νὰ διώξουν τοὺς Ἰταλοὺς ἀπὸ τὸ προηγούμενο βράδυ. Πολεμήσαμε

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΕΝΟΣ ΜΠΙΖΑΝΟΜΑΧΟΥ ΕΘΕΛΟΝΤΗ

Του 100χρονου σήμερα Κων)νου Τσιάνου

από το χωριό Ρεπετίστα Ίωαννίνων (πρώην Πογδόργιαννη Κουρέντων)

Όταν άρχισε ο απελευθερωτικός πόλεμος στην Ήπειρο το 1912 κατά του ζυγού των Τούρκων θρισκόμουν εις τα Φιλαδέλφεια Αμερικής. Στο άκουσμα του πολέμου η ψυχή μου γεμάτη πάντα από αγάπη και νοσταλγία για την πατρίδα με έκανε να τρέξω από τους πρώτους να ορκισθώ, όταν ο αξιωματικός Ματσούκας σταλμένος από τον Ελευθέριο Βενιζέλο έφθασε εκεί και έφιαξε τον Ιερό Λόχο της Φιλαδελφείας στις 14 Οκτωβρίου 1912.

Μαζεμένοι με Ελληνικές Σημαίες και Λάβαρα στην Ορθόδοξη Ελληνική Εκκλησία μας όρκισε στον Τιμιο Σταυρό, που είχε φέρη από την Ελλάδα μέσα σ' ένα χωριάτικο τρουβά για πίστη και θυσία στον Ιερό Αγώνα για την Λευτεριά.

Ο ενθουσιασμός τότε ήταν ένα παραλήρημα όλων των Ελλήνων. 225 περίπου παλικάρια, αποτελέσαμε τον Ιερό Λόχο Φιλαδελφείας. Κατά τα μεσάνυχτα της ίδιας ημέρας ξεκινήσαμε με τις σημαίες και τα λάβαρα για τον σταθμό του Σιδηροδρόμου. Ο κόσμος που μας ξεπροβοδούσε σε όλη την διαδρομή μας ευχόταν να γυρίσουμε νικηταί και να μην φοβηθούμε του εχθρού τα βόλια.

Έλληνες της Αμερικής βοήθησαν για τον Αγώνα και τη Νίκη. Ο

Σπυρίδων Μαρκατσέλης από το Λίμποβο Φιλιατών με 10.000 λίρες φόρτωσε το βαπόρι «ΑΘΗΝΑΙ» με πολεμοφόδια. Μεγάλη υπήρξε η συμβολή στον πόλεμο του 1912 των Αδελφών Στεφάνου από την Ζοντίλα Ιωαννίνων, το σημερινό χωριό Ζωωδόχος.

Η μικρή κόρη Μαίρη Στεφάνου μας απήγγειλε ποίημα για την πατρίδα μας, όταν όλοι μας αποχαιρετούσαν. (Ήταν η σημερινή κ. Καρόλου).

Με τον ίδιο πάντα ενθουσιασμό με τον Σιδηρόδρομο φθάσαμε στην Ν. Υόρκη. Εκεί επιβιβάστήκαμε στο βαπόρι «Βέρνια» της Εταιρείας Κουν-ερ-λάιν με πληρωμένα τα ναύλα όλων των στρατιωτών του Ιερού Λόχου Φιλαδελφείας, τον σπλισμό μιας Πυροβολαρχίας, 4 ζώα και 4 κανόνια πεδινά, τον σπλισμό των στρατιωτών και επένδυση (στολές) από τους αδελφούς Στεφάνου. Επί 14 μέρες πλέαμε για την Ελλάδα, πιάνοντας πολλά λιμάνια.

Ο ενθουσιασμός μας όλο και γιγαντωνόταν μέσα μας. Δεν βλέπαμε την ώρα να πατήσουμε το Ελληνικό χώμα της Πατρίδας μας. Σε όλα τα λιμάνια, που πιάσαμε μας γινόταν υποδοχή και στην Νεάπολη της Ιταλίας μας δεχθήκανε με μουσικές. Βρισκόμαστε στα μισά του

δρόμου από Νεόπολη Ιταλίας προς την Ελλάδα, όπου με μεγάλη μας χαρά μάθαμε, ότι έπεσε η Θεσσαλονίκη, την πήραν οι Έλληνες στις 26 Οκτωβρίου.

Την 1 Νοεμβρίου φθάσαμε στον Πειραιά και από εκεί, αφού μας άλλαξαν τον οπλισμό, με άλλο βαπόρι ήλθαμε και βγήκαμε στη Σαλαώρα Άρτης στις 3 Νοεμβρίου 1912. Από εκεί με τα πόδια φθάσαμε και διανυκτερεύσαμε στο παλαιό Φρούριο Άρτης και τα ξημερώματα 4 Νοεμβρίου περάσαμε το γεφύρι της Άρτας, όπου εκεί ένα μικρό φυλάκειο Τούρκων, χωρίς μεγάλη αντίσταση, σήκωσε λευκή σημαία και παρεδόθη.

Από εκεί φθάσαμε στο Χάνι Καρθασαρά απέναντι από την Φιλιππιάδα και το πρωί περπατώντας φτάσαμε στις 6 Νοεμβρίου στα Πέντε Πηγάδια, όπου ο Στρατός μας είχε καταλάβει στις 28 Οκτωβρίου 1912.

Εκεί βρήκαμε το 1ο Ανεξάρτητο Σύνταγμα Κρητών, όπου και ενσωματωθήκαμε με Στρατηγό των Κων. Σαπουντζάκη από την Κρήτη, Συνταγματάρχη τον Λάμπρο Συνανιώτη από την Τρίπολη και Λοχαγό τον Μάρκο Πλατή από τον Πειραιά. Εκεί στην πρώτη γραμμή βρισκόταν ο Διοικητής ορεινής πυροβολαρχίας Ταβουλάρης και ο Συνταγματάρχης Ιωάννου στο Τάγμα των Ευζώνων. Ο Ταβουλάρης δυο κανόνια είχε φορτωμένα στα μουλάρια και δυο έστηνε στο έδαφος, ήταν άφοβος, ήταν γενναίος, ήταν ακαταμάχητος, έκανε μεγάλη θραύση. Από τα Πέντε Πηγάδια πολε-

μώντας με τον ίδιο πάντα ενθουσιασμό κατεθήκαμε στη Σκλίβανη και στις 30 Νοεμβρίου μπήκαμε στα Πεστά. Όταν μπήκαμε στα Πεστά μας υπεδέχθη ένας γέρος παπάς ονόματι Παπαγιώργης, μ' ένα ξύλο κι ένα άσπρο πανί δεμένο για Σημαία, φωνάζοντας: «Ζήτω ο Ελληνικός Στρατός». Εκεί στα Πεστά βρήκαμε μεγάλη αντίσταση, ένας Τούρκος από την Αραπιά με το κανόνι, μας σκότωσε πολλά παιδιά, μας κατέστρεψε ένα πεδινό κανόνι σκοτώνοντας τους πυροβολητάς. Εκεί στον κάμπο του Τερόβου, έμειναν πολλά παλικάρια. Κι αυτός ο γέρος Παπαγιώργης από τα Πεστά μας έδειξε, όπου ήτο η θέση του πυροβόλου του Αράπη, όπου κατορθώσαμε μετά μεγάλη δυσκολία να πλησιάσουμε προς το μέρος του πυροβολείου εγώ με άλλους δυο και να σκοτώσουμε τον Αράπη, που μας σκότωσε τόσα παιδιά.

Από εκεί οι Τούρκοι ετράπησαν εις φυγήν. Εις την φυγήν των το Τάγμα του Ιωάννου με τους Ευζώνους έκανε μεγάλη καταστροφή. Σαν πεταλούδες με τις φουσανέλες πετούσαν από κορφή σε κορφή. Στις 3 Δεκεμβρίου καταλάβαμε τις Μάνδρες. Εκεί μας σκοτώθηκαν παλικάρια και είχαμε πολλούς τραυματίες, τους οποίους μετέφεραν στο χάνι Εμίν Αγά και από εκεί προς Πρέβεζαν.

Μετά τις Μάνδρες, με μικρή αντίσταση συνεχίσαμε, μέσω ενός ρέματος που μας εκάλυπτε, όπου το Τάγμα των Ευζώνων και το δικό μας το Ανεξάρτητο Σύνταγμα των

Ό Μπιζανομάχος Κων)νος Τσιάνος.
Κατάθεσις στεφάνου, Ίωάννινα 21.2.1988.

Κρητών καταλάβαμε το ύψωμα Αετορράχης. Στο ύψωμα Θεριακίσι είχαμε ανεβάσει δυο Τοπομαχικά κανόνια, τα οποία τα τοποθετήσαμε σε μαδέρια και τα τραβούσαν 3 ζευγάρια βόδια και 60 στρατιώτες. Μόλις τοποθετήσαμε τα κανόνια έφθασε εκεί στις 11 Ιανουαρίου ο Διάδοχος Κωνσταντίνος με το Επιτελείο. Με λίγους στρατιώτες και

με προσωπική μου εργασία φτιάξαμε ένα πρόχειρο μονοπάτι, όπου ανέβηκε ο Διάδοχος Κωνσταντίνος και με το τηλεσκόπιο αγνάντεψε το Μπιζάνι, οπότε ο Διάδοχος Κωνσταντίνος διέταξε να ενισχύσουμε το δεξιό μέρος περισσότερο. Το χιόνι και το κρύο ήταν φοβερό και οι στρατιώτες πάθαιναν κρουσπαγήματα κι εγώ ο ίδιος.

Επάνω στο δεξιό μέρος απέναντι από το Μπιζάνι είχε τοποθετηθεί η πρώτη γραμμή, όπου κάναμε εμείς προχώματα με τσουβάλια από άμμο. Οι Τούρκοι στα χωράφια είχαν ρίξει συρματοπλέγματα αγκαθωτά, σταυρωτά και τρεις σειρές συρματοπλέγμα σε δοκούς.

Μας είχαν εφοδιάσει με ειδικά ψαλίδια για το κόψιμο, η επιχείρηση ήταν αφάνταστα δύσκολη. Όποιος στρατιώτης κατόρθωνε να φθάσει στη ζώνη αυτή δεν έβγαине ζωντανός, διότι το μέρος αυτό ήταν ανοικτό και η ζώνη αυτή θαλλόταν από παντού. Η αντίσταση ήτο φοβερή και είχαμε έλλειψη από τρόφιμα και νερό. Λυώναμε το χιόνι για να πιούμε.

Σε μια προσπάθεια να φτάσουμε στο Λουζέτσι για να πάρουμε νερό, εγώ και 4 στρατιώτες, όπου και πήραμε νερό, στο γυρισμό, λόγω του ότι έριχνε πυκνό χιόνι αδιάκοπα, χάσαμε το δρόμο και βρεθήκαμε σε απόσταση 10 μέτρων από το τουρκικό φυλάκιο, που είχε δυο σκοπούς. Με μια αφάνταστη από Θεού ψυχραιμία φώναξα:

— Άλτ καρντάς. Γκέλ μπουρντά! που πάει να πει «Άλτ αδελφέ, έλα εδώ».

Ερχόμενος ο ένας μας παρέδωκε το όπλο και φώναξε και τον άλλον να μας παραδώσει κι εκείνος το τουφέκι. Παίρνοντας τα κλείστρα των τουφεκιών τους τους τα παρέδωσα και τους πήραμε μαζί μας. Η πείνα τους είχε εξαντλήσει. Ο ένας κατήγετο από το χωριό Μετσογκοράνι Τεπελενίου και λεγόταν

Μεχμέτ Γιασίν - Γιαγιά και ο άλλος λεγόταν Πέτρος, κατήγετο από το Μοναστήρι («Βιτώλια») και τους παρέδωσα στο Συνταγματάρχη Συνανιώτη.

Όταν τους παρουσίασα μου είπε ο Συνταγματάρχης:

— Δεν σε σκότωσαν;

— Όχι, δε με σκότωσαν, αλλά διατάξετε να τους δώσουν να φάνε, γιατί μόλις στεκόνταν από την πείνα. Από την αρχή που κατετάγην στο Σύνταγμα των Κρητών ήμουν δίπλα στον Συνταγματάρχη Συνανιώτη.

Ήταν άφοβος, ήταν παλικάρι. Καβάλα σε γρίβα φοράδα ενεψύχωνε το στρατό πάνω - κάτω. Επίσης ο Συν)ρχης Ιωάννου στην πρώτη γραμμή ενεψύχωνε τους Ευζώνους κι έλεγε:

— Άντε και γρήγορα στα Γιάννενα θε να μπούμε, έλεγε και ξανάλεγε «τους φάγαμε, μπαίνουμε στα Γιάννενα». Ήταν λεβέντης, ήταν άφοβος.

Εκεί τώρα από το δεξιό μέρος από τις 18 Φεβρουαρίου ημέρα Δευτέρα άρχισε η μεγάλη μάχη του Μπιζανίου. Ρίχναμε πυρά ακατάπαυστα κι αυτοί θέλοντας να ενισχύσουν το δεξιό μέτωπο αδυνάτισαν το αριστερό, όπου ο Βελισσάριου και οι άλλοι που βρίσκονταν προς το μέρος της Ολύτσικας, κατόρθωσε να προχωρήσει χωρίς πολύ μεγάλη αντίσταση, όπου από τον Άη-Νικόλα και Κοσμηρά έφτασε στο σημερινό Βελισσάριο.

Τα Γιάννενα έπεφταν. 20 Φεβρουαρίου ημέρα Τετάρτη.

Τότε αξιωματικοί του Εσάτ Πα-
σά, που ήτο Αντιστράτηγος του
Τουρκικού Στρατού Ηπείρου με τον
Επίσκοπο αντιπρόσωπο του Δεσπό-
τη Ιωαννίνων Γερβασίου με αμάξι
με λευκή σημαία, ήλθαν στα τρία
χάνια κι έτσι σταμάτησε ο πόλε-
μος.

Το Μπιζάνι το απόρθητο Μπιζά-
νι έπεσε. 21 Φεβρουαρίου 1913 η-
μέρα Πέμπτη. Οι στρατιώτες οι
Τούρκοι στα οχυρά του Μπιζανίου
είχαν θάψει τα όπλα σε σχήμα πυ-
ραμίδας και τις μπούκες των καν-
ονιών εστραμμένες προς τα Γιάν-
νενα. Κι έτσι, στις 22 Φεβρουαρίου
ημέρα Παρασκευή του 1913 την Με-
γάλη αυτή Μέρα, την αλησμόνητη
στην ιστορία του Έθνους, ο Ελλη-
νικός Στρατός, που είχε θάψει με
αίμα τον δύσκολο δρόμο έμπαινε
θριαμβευτής στα Γιάννενα.

Εμείς, το ανεξάρτητο Σύνταγμα
των Κρητών, μπήκαμε από τον Άη
Ιβάνη από την Καλούτσιανη. Το Ιπ-
πικό του Στρατηγού Σούτσου και
οι Εύζωνοι του Βελισσαρίου, που
ακολουθούσαν μπήκανε από το ση-
μερινό Βελισσάριο και συναντηθή-
καμε μπροστά στο σημερινό Στρα-
τηγείο. Είχαν προηγηθεί ο διάδο-
χος Κωνσταντίνος με το Επιτελείο
του, Πρίγκιπες, Στρατηγοί.

Ο Γιαννιώτης, αεροπόρος Αδαμί-
δης διέσχισε τον ελεύθερο πια αέ-
ρα των Ιωαννίνων. Τα κόκκινα φέ-
σια ήταν πεταγμένα κάτω, κοκκί-
νιζε ο τόπος. Οι καμπάνες ηχούσαν
χαρμόсуνα, πυροβολισμοί έπεφταν,
ο κόσμος που έβγαινε να μας υπο-
δεχτεί, να μας αγκαλιάσει, να μας

φιλήσει δειλά - δειλά στην αρχή,
σαν να μη πίστευαν στο θαύμα της
απελευθέρωσης φώναζαν δειλά -
δειλά: Ζήτω! Ζήτω! Ζήτω!

Σκηνές απεριγράπτου ενθουσια-
σμού λαού και στρατιωτών. Μας
αγκάλιαζαν, μας φιλούσαν και ε-
δόξαζαν το Θεό. Ήταν κάτι που
κανείς δεν μπορεί να περιγράψει
με λόγια. Όσα κι αν γράφτηκαν,
όσο κι αν ελέχθηκαν είναι λίγα, εί-
ναι φτωχά.

Μέρες δόξης, μέρες αθάνατες
στην ιστορία της Ηπείρου, της Ελ-
λάδας κι ακόμη της Ευρώπης, διό-
τι το Μπιζάνι εθεωρείτο το τρίτο
οχυρό της Ευρώπης. Το οχυρό, το
μεγάλο οχυρό, το απόρθητο οχυρό
που επί 5 μήνες πολεμούσαμε, έπε-
σε δίνοντας με τη μεγάλη αυτή μά-
χη:

—Τη Νίκη στην Ελλάδα.

—Τη δόξα στους μαχητές.

—Τη χαρά, την αγαλλίαση στις
ψυχές των σκλαβωμένων.

Στη Μεγάλη Δοξολογία ο Μητρο-
πολίτης Γερβάσιος κλαίγοντας από
συγκίνηση πλέκει το εγκώμιο των
άξιων Μπιζανομάχων και λέγει, ότι
θα πρέπει μετ' ευγνωμοσύνης και
θαυμασμού να αναφέρονται τα ο-
νόματα των Γιγαντομάχων του Μπι-
ζανίου ως πρότυπα αρετής και φι-
λοπατρίας, εάν θέλουμε να φέρωμεν
επαξίως τον τίτλον του Ελευθέρου
Έλληνας πολίτου...

Το βράδυ διανυκτερεύσαμε στους
στρατώνες πίσω από το Στρατη-
γείο. Εγώ με το Σύνταγμα των
Κρητών συνεχίσαμε. Μπήκα πρώ-

τος στα Δολιανά που ήταν κοντά στην πατρίδα μου Ρεπετίστα μαζί με το Λοχία Μεσήνη από τα Δολιανά με Ελληνική Σημαία.

Κι εκεί οι καμπάνες κτυπούσαν χαρμόсуνα σκορπίζοντας το μήνυμα της Λευτεριάς. Εκεί στα Δολιανά πηγαίνοντας σ' ένα συγγενικό μου σπίτι να διανυκτερεύσω όταν κτύπησα την πόρτα και είπα ότι είμαι ο Κώστας Τσιάνος, βρέθηκα μπροστά στη μάνα μου και την αδελφή μου, οι οποίες έπεσαν λιπόθυμες όταν με είδαν, διότι είχαν μάθει πως πολεμούσα και με είχαν για σκοτωμένο. Με είχαν αποχαιρετίσει πριν 8 χρόνια σα μετανάστη και με ξανάβλεπαν ζωντανό και ελευθερωτή.

Συνεχίσαμε και μπήκαμε στην Αλβανία πολεμώντας, όπου βρήκαμε αντίσταση.

Μπήκαμε στο Αργυρόκαστρο, Τε-

πελένι, Πρεμετή, Κλεισούρα, Μπούμπασι, Φράσαρι, αφήνοντας κι εκεί και τότε το 1913 κορμιά στρατιωτών στα χώματα της Αλβανίας, βάζοντάς τα με Ελληνικό αίμα.

Έφτασα και στο χωριό Μετογκοράνι Κλεισούρας Τεπελενίου, όπου η τύχη μ' έφερε στο σπίτι του Τούρκου στρατιώτη Μεχμέτ Γιασίν-Γιαγιά, που είχα πιάσει αιχμάλωτο. Τον είχα για σκοτωμένο κι όταν τους είπα ότι ζει, ότι είναι αιχμάλωτος και θάρθει, η μάνα του και η αδελφή του γονάτισαν και μου φιλούσαν τα πόδια.

Πάντα με κατέχει η ικανοποίηση, ότι εξετέλεσα το ύψιστο προς την Πατρίδα καθήκον, το νάρθω από τόσο μακριά για να δώσω αυτή τη ζωή μου για την ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ της ΠΑΤΡΙΔΑΣ.

Ο Μπιζανομάχος
ΚΩΝ)ΝΟΣ Π. ΤΣΙΑΝΟΣ

‘Ο Τύπος με τις συνεχείς ανατιμήσεις περνάει δύσκολες ώρες.

Παρακαλούμε τους Συνδρομητές και ‘Ελεύθερους ‘Αναγνώστες, που πέφτει τὸ Περιοδικὸ τοῦτο στὰ χέρια τους νὰ

τὸ στηρίξουν νὰ σταθεῖ στὰ πόδια του, ἂν τὸ ἀξίζει.

Κάποιος μᾶς εἶπε πὼς εἶναι... διαβαστερό. "Ἐτσι σὰ νὰ λέμε γιὰ τὰ φασούλια πὼς εἶναι βραστερά. Καὶ μπῆκε φέτος στὰ 15 του χρόνια (1974). Βοηθεῖστε το.

Ο ΚΑΠΕΤΑΝ ΚΡΟΜΜΥΔΑΣ

Ο Θρυλικός πολέμαρχος και οπλαρχηγός της Ηπείρου 1912-13

“ΣΠΥΡΟΣ ΜΗΤΣΗΣ,,

ΤΟΥ ΚΩΣΤΑ Ι. ΠΑΠΠΑ

Η Ιερομνήμη που τον γέννησε και τον ανέθρεψε είναι περήφανη γι' αυτόν. Στις πλαγιές και τα διάσελα του Κασιδιάρη με τον ξάστερο ουρανό ανάσανε. Στα κρυστάλλινα νερά του Νίστικου ξεδίψασε. Στ' αμπέλια και τα κρομμυδοχώραφα στο Μπαζέ και στα στενά σοκάκια του χωριού, περπάτησε, έπαιξε σαν παιδί και μεγάλωσε.

Τα κυπροκούδουνα των γιδοπροβάτων και τα τσιοκάνια των βοδιών, με τα σφυρίγματα και τη φλογέρα του τσοπάνη, τάκουσε, τα χάρηκε και τ' αγάπησε πολύ.

Έμαθε, να γράφει, να διαβάζει και να σκέπτεται στου χωριού του το μικρό Σχολειό και στην Αγιά Τριάδα την πεντάμορφη Εκκλησιά με την καμπάνα την τρανή, να ψέλνει, να κανοναρχάει, να σέβεται τ' ανθρώπινα και να τιμάει τα ουράνια.

Έμαθε ακόμα ν' αγαπάει τον τόπο του και τους γονιούς, το δίκιο και τη λευτεριά και να μισεί τον τύραννο.

Κι όταν γράμματα έμαθε πιο πολλά κι έγινε δάσκαλος, αυτό τ' ατρόμητο παλικάρι το ζυμωμένο στη φτώχεια, τη μιζέρια και τη σκληρά-

δα του σκλαβωμένου τόπου του, την ώρα που ξεκίναγε να πάει στην ξενιτειά, να θρει ψωμί και προκοπή, από το ψηλό καμπαναριό της σκλαβωμένης Εκκλησιάς, άκουσε το μήνυμα, που έδειχνε το δρόμο του και πρόσταζε το χρέος του: «Σπύρο!! πάρε το δύσκολο στρατί, που πάει σ' απάτητα σκαλιά, σ' απρόσιτες κορφές, εκεί που νιές νεραϊδογέννητες κεντούν της δόξας τα στεφάνια κι απ' τις αστείρευτες πηγές ποτίζουν με δροσοσταλιές τους εκλεκτούς, που ώρισαν για την Αθηνασία...

Πιστός στην προφητική φωνή της καμπάνας και στην προσταγή της μοίρας του, σαν ήρθε η ώρα, ο Καπετάν Κρομμύδας από τις ψηλές κορφές του Κασιδιάρη θ' απλώσει τις φτερούγες του για να πετάξει, στα τρίκορφα των Ηπειρωτικών βουνών, Μουργκάνα και Ολύτσικα, Βελούνα και Καμήλα, στις Κόνιτσας τ' απάτητα μέχρι το Μιτσικέλι, να στήσει τα λημέρια του, να θρει πολεμιστάδες.

Φτεροπόδαρος κι ορμητικός, ο άξιος και τετραπέρατος καπετάνιος, αλωνίζει τη σκλαβωμένη Ήπειρο από τη μια ως την άλλη άκρη μέχρι

Ὁ Γενναῖος, σεμνὸς Ἡπειρώτης
Ἐθνικὸς ἀγωνιστὴς Καπετὰν Σ. ΚΡΟΜΜΥΔΑΣ

(Ἀρχεῖο Φ. Π. Γιωθάννη)

βαθεία στο Δέλθινο και ξεσηκώνει το ραγιά.

Γίνεται ο επιτάχτης του Πασά, που τον κυνηγάει μερόνυχτα με αποσπάσματα. Ορκισμένος, επίσημο και μυστικό μέλος της Ηπειρωτικής Εταιρείας, του εμπιστεύονται δύσκολες και επικίνδυνες αποστολές.

Κι ο καπετάν Κρομμύδας, στρατολογεί πολεμιστές, καίει αποθήκες, χτυπάει τους Τούρκους στα μετόπισθεν, δίνει κουράγιο στους κουρασμένους.

Αργότερα όταν έξω από τα πολιορκημένα Γιάννενα στο θρυλικό Μπιζάνι μονομαχούν αντίπαλοι, η διοίκηση του Ελληνικού Στρατού θα του εμπιστευθεί σημαντικές αποστολές.

Κι ο λεοντόκαρδος καπετάνιος στα Πενταλώνια της Τσαρκοβίστας θα τσακίσει την Τούρκικη φάλαγγα και θα λαφυραγωγήσει 40 φορτωμένα μουλάρια. Στη Σκάλα Κεραμίτσας με 100 άνδρες θ' αντιμετωπίσει αντίποινα. Καίει τις αποθήκες της Επιμελητείας του εχθρού στη Μόσιορη (Σιταριά) και τους Νεγράδες και πιάνει αιχμαλώτους.

Χτυπάει τους Τούρκους στο Σουλόπουλο έξω από τα Γιάννενα κι ανάμεσα στους πενήντα νεκρούς και ο διοικητής τους. Στη Σκάλα Παραμυθιάς ξεκαρφώνει τον οχυρωμένο εχθρό με πολλές απώλειες γι' αυτόν και κυριεύει λάφυρα.

Με προσωπική εντολή του Διάδочου Κων)νου καταστρέφει τους νερόμυλους της Βελτσίστας και γκρεμίζει τις 22 μυλόπετρες στις χαράδρες του Καλαμά, για να μείνουν

οι Τούρκοι χωρίς ψωμί...

Κι ο σεμνός αγωνιστής θα μπει κι αυτός στα Γιάννενα στις 21 του Φλεβάρη 1913 για να τραγουδήσει με τον ελεύθερο πια λαό της πόλης: «Τα πήραμε τα Γιάννενα μάτια πολλά το λένε...».

Ο λαός της σκλαβωμένης Ηπείρου, που τον είδε και τον έζησε, τον αγάπησε πολύ κι έδωσε διαλεχτά παλικάρια συμπολεμιστές και συντρόφους του. Ο Ελληνικός Στρατός τον έκαμε Αξιωματικό του.

Κι η λαϊκή μούσα η πιό γνήσια φωνή της μεγάλης του προσφοράς για τη λευτεριά της Ηπείρου... του τραγούδησε:

Λάλησε, κούκε, λάλησε,
λάλα καημένο αηδόني,
Λάλησε στα ψηλά βουνά
και στα ψηλά λαγκάδια
Λάλα και στην Παραμυθιά
ψηλά μέσ' τον Κορύλα.
Ρωτάτε για το Σπύρο μας
τον καπετάν Κρομμύδα.

... ..

Από το υψηλό Θρονί της Αθανασίας το φτωχό και ξυπόλητο λαμπρό τέκνο της Ιερομνήμης, ο θρυλικός πολέμαρχος αγωνιστής της λευτεριάς, που τρόμαξε την Τουρκιά της περιοχής, καρτερεί την έμπρακτη ευγνωμοσύνη της Ηπειρωτικής πρωτεύουσας, που δεν αποφάσισε ακόμη δίπλα από την προτομή του ισάξιου οπλαρχηγού Παυτέση, να στήσει και τη δική του.

... ..

Η ευγνωμοσύνη δεν είναι μόνο ΧΡΕΟΣ είναι και ΑΡΕΤΗ...

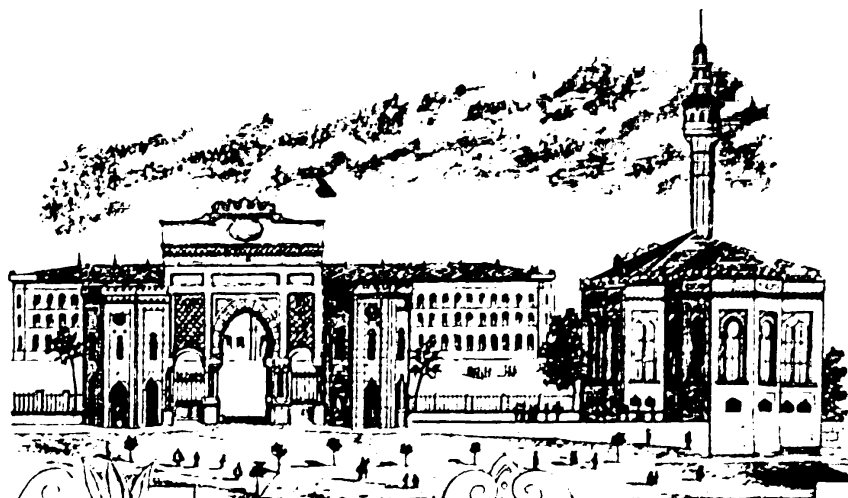
ΗΠΕΙΡΟΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΕΥΧΟΥΣ 149 ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Όταν η Ομογένεια της πόλης ήταν στην ακμή της.
Ηπειρώτης μετανάστης.

فَصَوَّرْتُ فِيهَا نَيْفَ الْوَلَايَةِ أَنْذَرْتُكُمْ مِنْهُ
اِسْتَأْنَبُوا سُلْطَانًا أَبَا بَرْزَنْجٍ كَوْنِيًا بِأَشْجَه ٩٩

PHOTOGRAPHIE

Andriomenos

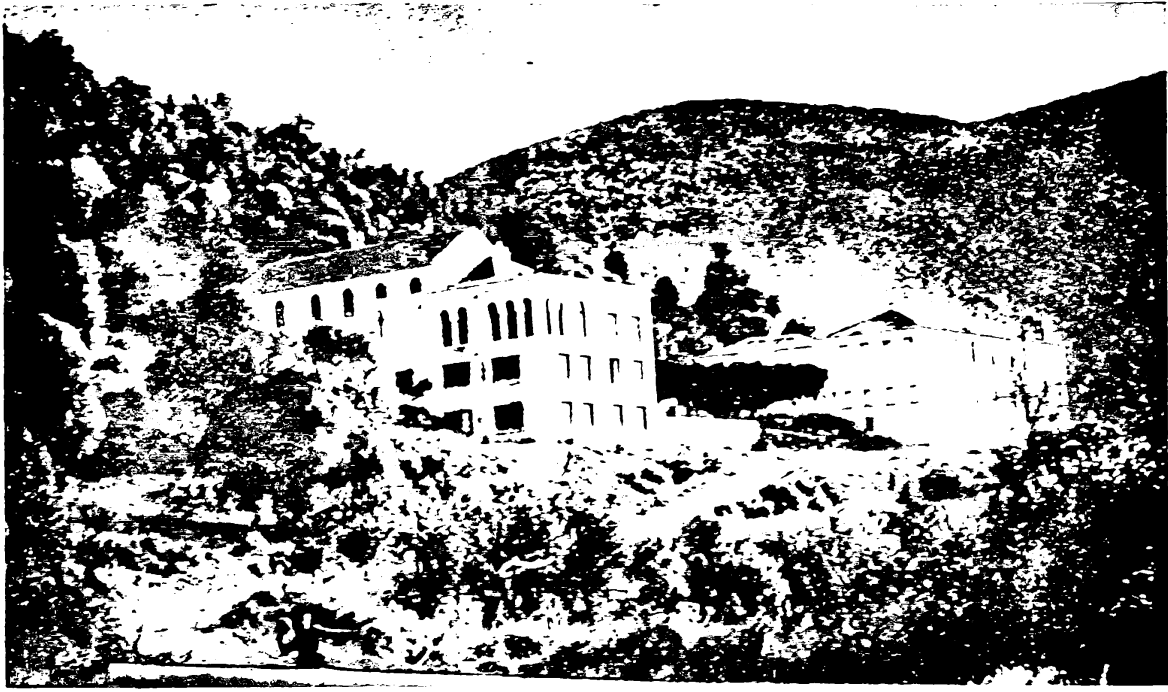
SULTAN BAYAZID

99 Kioktchiler-Bachı

CONSTANTINOPLE

Μνήμης της Ελλη. ομογένειας. Η φίρμα του Έλληνα φωτογράφου στην Πόλη.
Νικολάκη ανδρειωμένου (πίσω μέρος φωτογραφίας)
(Αρχείο Αλεξ. Χ. Μαμμοπούλου)

Το Ιεροδιδασκαλείο Βελλάς μισοτελειωμένο. (1933)
(Αρχείο ώ.ε.ξ. Χ. Μαρμποπούλου)

Όμιλος αγνώστων εκδρομέων. Στην άκρη δεξιά με το φαθάκι γάμο
ο Μιλτιάδης Οικονομίδης από την Πολύτσανη.
Λογοτέχνης-Επιθεωρητής δημοσίων υπολόγων
(Αρχείο αθαν. Λέζκα)

Μεταούτισσες.
(Λογείο αλεξ. Χ. Μαμμοπούλου)

Το Μίτσουβο χιονισμένο.
(Λογείο Αλεξ. Χ. Μαμμοπούλου)

Το Μέτσοβο από τον Αδερώφειο Κήπο
(Αρχείο αλεξ. Χ. Μαμμοπούλου)

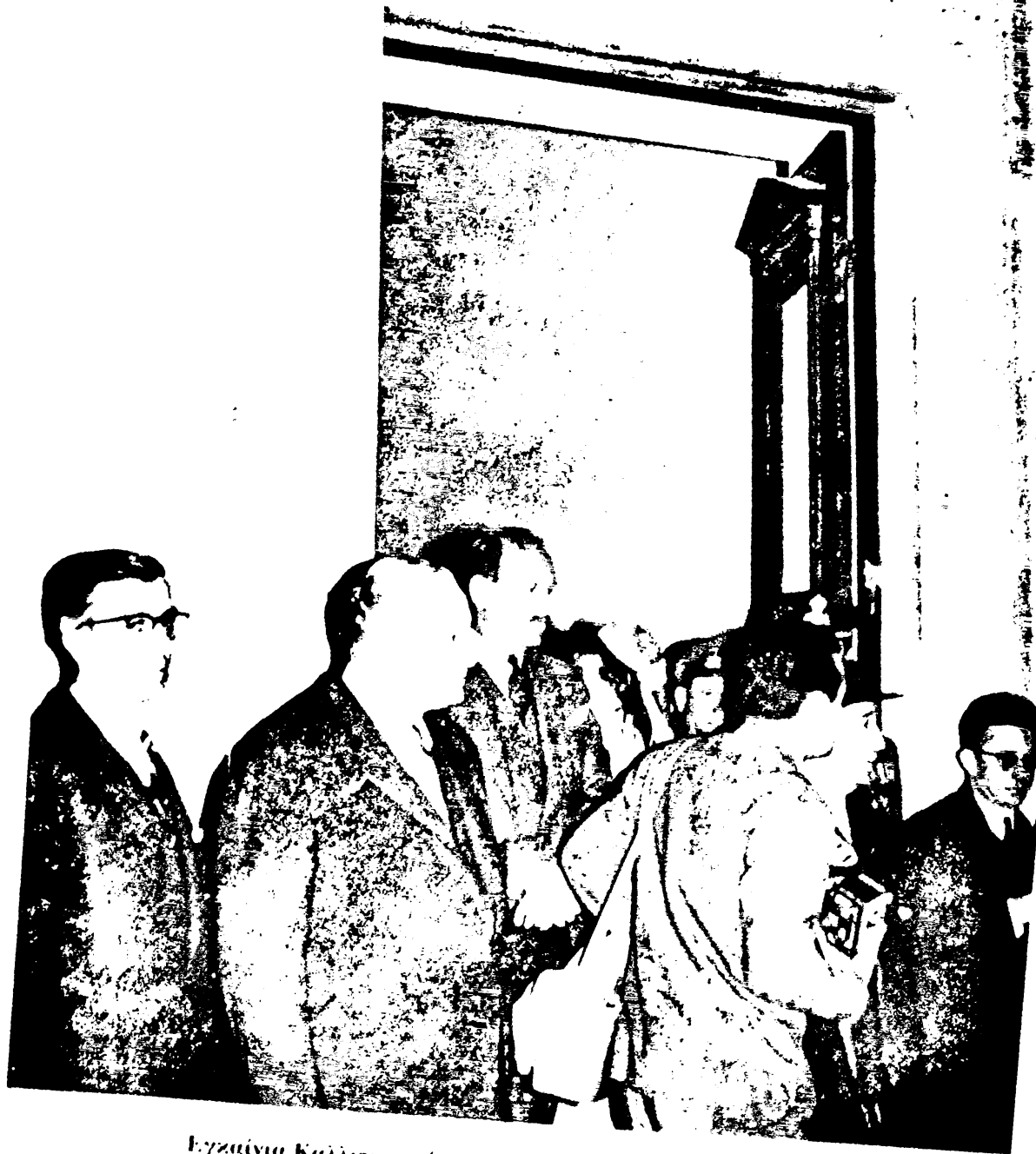

Μερική άποψη Μετσόβου. Απέναντι το δάσος του
Ανήλιου και το βουνό Περιστέρι.
(Αρχείο Αλεξ. Χ. Μαμμοπούλου)

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

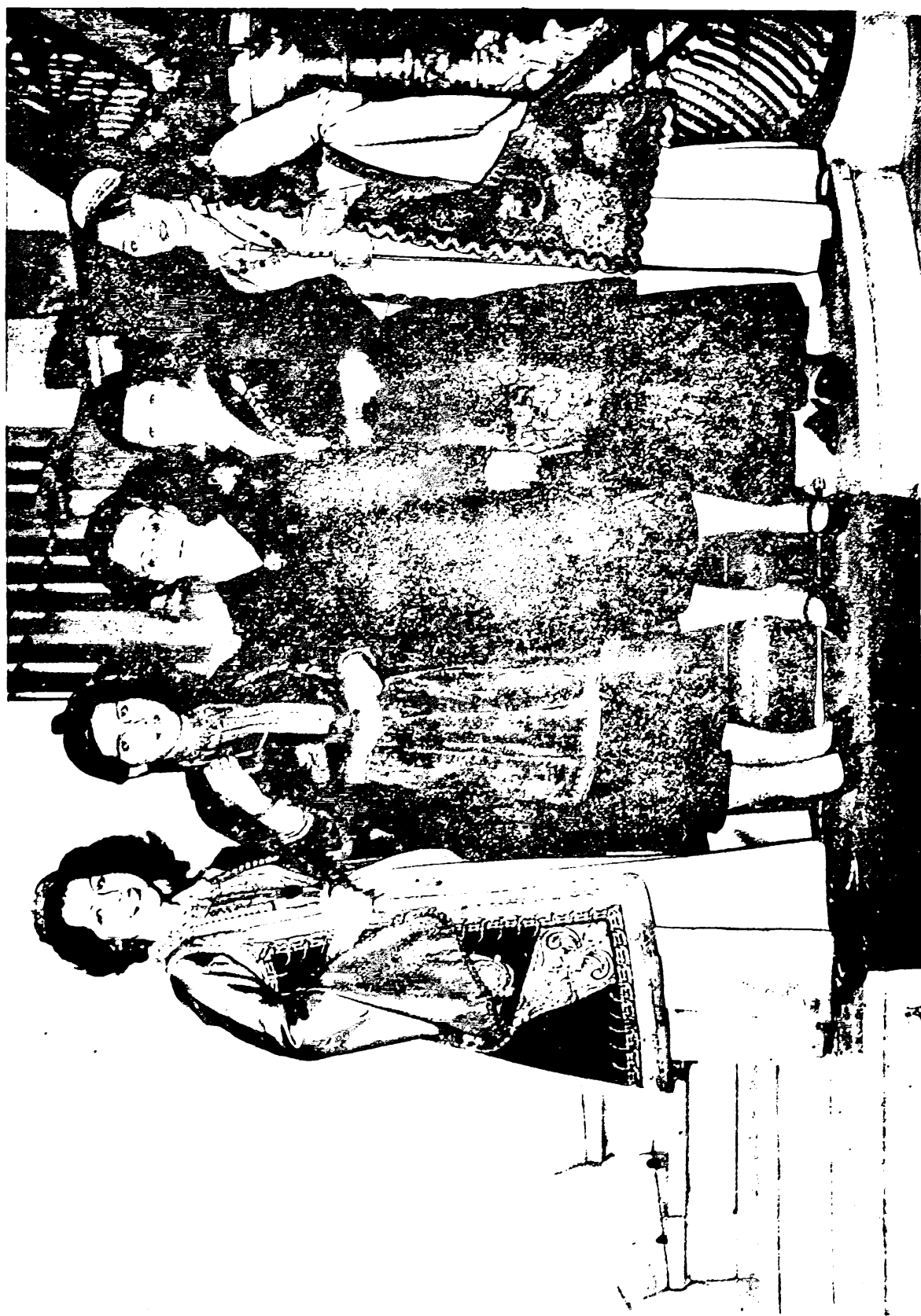
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Εγκαίνια Καλλιτεχνικής Πινακοθήκης Ιωαννίνων 20-1-1961.
Διακρίνονται ο ζωγράφος Κώστας Μαλάμος και ο Γεν. Γραμ.
«Φύλον Ιωαννίνων» Πάνος Μελάς

Από τις πνευματικές εκδηλώσεις της Παιδείας. Εταιρείας.
Από αριστερά του χορευτικού Ομίλου 1) Ελένη Γκογκώνη,
2) Βασιλική Σιομοπούλου, 3) Η Πόλις του Χορού αείμνηστη
Φρόσω Ιωαννίδου, 4) Δανάη Πουρναφοπούλου,
(Αρχείο Αλεξ. Χ. Μαμιμοπούλου)

Μεγαλοποιλή στολή της Λιουντζής Βοσ. Πιτρών.
(Αρχείο αλιξ. Χ. Μαρμπούλου)

Ο ΧΟΡΤΑΡΟΜΠΕΗΣ - ΕΛΠΙΔΕΣ ΚΑΙ ΛΑΧΤΑΡΕΣ

‡ ΤΟΥ ΤΑΚΗ ΠΑΠΠΑ

Χρόνια και χρόνια πέρασαν από τότε...

Ο έλληνοτουρκικός πόλεμος του 1912 είχε κηρυχθῆ μά το Μπιζάνι ἀκόμη δὲν ἔπεφτε... καὶ τὰ Γιάννινα πολιορκημένα πρόσμεναν μ' ἀγωνία καὶ μὲ καρδιοχτύπι νὰ φωνάξουν ΖΗΤΩ Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ.

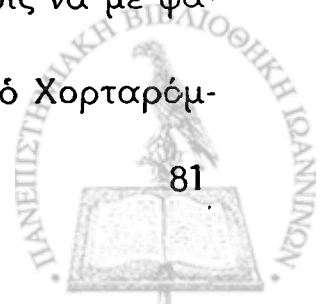
Παιδάκια τότε ἡμεῖς μὲ τὲς ποδίτσες μας πρῶτῃ, πρῶτῃ τρέχαμε στὸ σχολειὸ χωρὶς νὰ περιμένωμε νὰ ἀκούσωμε τὴν καμπάνα ὅπως πρῶτα... γατὶ στὸ χωριὸ μας τὰ "Ἄνω Σουδενὰ τοῦ Ζαγορίου, μιά καὶ εἶχε ἐγκατασταθῆ ἀπὸ μῆνες τώρα, ἓνα ἀπόσπασμα τούρκικο θεθαίως, μὲ σκοπὸ νὰ συγκεντρώνη τόσο ἀπὸ τὸ χωριὸ μας ὅσο καὶ ἀπὸ τὰ γύρω χωριὰ χόρτο καὶ σανά διάφορα γιὰ τὰ ὑποζύγια τοῦ τούρκικου στρατοῦ, ὁ δάσκαλος ἔκρινε καλὸ νὰ μὴ χτυπάη τὴν καμπάνα γιὰ τὸ σχολειὸ.

Μᾶς διέταξε καὶ κάτι ἄλλο τότε ὁ δάσκαλος, νὰ βγάλωμε τὲς τραγιάσκες καὶ νὰ φορέσωμε ὅλα τὰ παιδιὰ τὰ φεσάκια μας. Ἦσαν κακὲς αἱ ἡμέρες πού περνούσαμε... Πόση λύπη αἰσθανθήκαμε στὴν διαταγὴ αὐτή!! Τί νὰ κάναμε ὅμως! Ὁ ἀποσπαστάρχης ὅμως, πού εἶχε γίνῃ γνωστὸς στὰ χωριὰ μας μὲ τὸ

παρατσούκλι ΧΟΡΤΑΡΟΜΠΕΗΣ, δὲν συγχωροῦσε καμμιά ἐκδήλωσι ἀντιτουρκικὴ καὶ εἶχε καταστῆ ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος στὴν περιοχὴ μας. "Ἐπρεπε τὴν χαρὰ μας, πού περιμέναμε νὰ πέση τὸ Μπιζάνι γιὰ νὰ ἐλευθερωθοῦμε, νὰ τὴν κρατᾶμε κρυφῆ, μὰ πολὺ κρυφῆ. Πόλεμος ἦταν καὶ οἱ μεγάλοι μᾶς συνεβούλευαν νὰ προσέχωμε γιὰτὶ ὁ Χορταρόμπειης ἦταν Τούρκος ἀπὸ τὴν καρδιά τῆς Τουρκιάς, δὲ χωράτευε.

Δὲν θὰ ξεχάσω ποτὲ τὸν φόβο καὶ τὴν λαχτᾶρα πού πῆρα ἓνα πρῶτῃ πού πήγαινα στὸ σχολειὸ... Ὁ Πέτρος Δόνος μου εἶχε κρύψη κάτω ἀπὸ τὴν ποδιά μου μιά ἐφημερίδα τὴν «Νέα Ἡμέρα» γιὰ νὰ τὴν δώσω στὸν δάσκαλο. Κάποιος Σύνδεσμος περνώντας τὴν ἀφήκε γιὰ νὰ τὴν διαβάσουν στὸ χωριὸ. Κατὰ κακὴ μου ὅμως τύχη περνώντας γιὰ νὰ πηγαίνω στὸ σχολειὸ, μπροστὰ ἀπὸ τὸ Ἀμιλκὸ (κοινοτικὸς ξενώνας, πού ἐχρησίμευε γιὰ νὰ στεγασθῆ τὸ ἀπόσπασμα) μὲ ἄρπαξε ἀπὸ τὸ χέρι ἓνας ζαπτιὲς (χωροφύλαξ) καὶ μὲ ρώτησε ἂν ἔχωμε στὸ σπίτι ἀλεύρι καὶ βούτυρο. "Ἀρχισα τὰ κλάματα καὶ μ' ἄφησε χωρὶς νὰ μὲ ψάξη.

...Ἐδῶ πού τὰ λέμε, ὁ Χορταρόμ-

πεης περνούσε ζωή και κότα... Είχαν υποχρέωση όλα τα σπίτια μέ την σειρά τους κάθε μέρα να κάμνουν φαγητό για τὸ ἀπόσπασμα και ἀπαραιτήτως μιὰ αὐγόπιττα και ἕνα παγούρι ρακί για τὸν ἴδιο. Εἶμαστε σκλάβοι. Τί μπορούσαμε να κάνουμε. Σὲ ποιόν να λέγαμε τὰ παράπονά μας; Ὁ Χορταρόμπεης αὐτὸς ἦταν ἐκεῖ ὁ βασιληᾶς. Κάθε μέρα οἱ δημογέροντες για να καλοπιάνουν τὸν καλοῦσαν και στὰ σπίτια τους και πάντοτε φεύγοντας, τοῦδιναν και κάνα δυὸ μετζίτια στὸ χέρι (μετζίτι τουρκικὸ νόμισμα). Μῆνες τώρα αὐτὸ τὸ βιολί... και τὸ Μπιζάνι δὲν ἔπεφτε... κι' ἐμεῖς σκλαβωμένοι ἔπρεπε να καλοτρέφωμε τὸν Χορταρόμπεη.

Δέκα λίρες χρυσὲς εἶχαν τάξει οἱ δημογέροντες σ' ἐκεῖνον πὸ πρῶτος θάφερνε τὸ καλὸ ἀγγελμα πὸς ἔπεσε τὸ Μπιζάνι.

Τὰ πράγματα ἄρχισαν να σφίγουν στὸ χωριό. Και κάθε σπίτι ὅταν ἔρχονταν ἡ σειρά για τὸ συσσίτιο τοῦ Χορταρόμπεη δύσκολα μὰ πολὺ δύσκολα τάφερνε.

Ἐκείνη ἡ μέρα πὸ θὰ μείνη ἀξέχαστη... ἦταν ἡ σειρά τῆς κυρᾶ-Μπόναινας να φροντίση για τὴν τροφοδοσία τοῦ ἀποσπάσματος. Αὐτὴ ὅμως ἐθεώρησε καλὸ, θὲς ἀπὸ προαίσθησι, θὲς ἀπὸ ἀνάγκη, να μὴ μαγειρέψη τίποτα.

Μάταια περίμενε ὁ Χορταρόμπεης τὴν πίττα του και τὸ ρακί. Σὰν ἀργοῦσε, ἔστειλε και φώναξε τὸν Μουχτάρη (τὸν Πρόεδρο τοῦ χωριοῦ) τὸν Νάσιο Ξάνθο... τί να κάμη πῆγε.

—Στὲς διαταγὲς σου Μπέη μου — τοῦ λέγει.

— Πὲς μου ὀρέ — τοῦ λέγει — ποῖός εἶναι αὐτὸς, πὸ τὸ λημψε να μᾶς ἀφήση νηστικούς σήμερα; Για να κρεμάσω και σένα κι' αὐτὸν στὸν πλάτονο.

— Τί φταίω ἐγὼ Μπέη μου, κόπιασε στὸ σπίτι μου να φᾶμε.

— Πᾶμε ὀρέ, πρῶτα ἀπὸ τὸ σπίτι πὸ ἦταν ἡ σειρά του να μαγειρέψη κι' ὕστερα θὰ ἰδῶ τί θὰ κάμω.

Μπρὸς ὁ Μουχτάρης, πίσω του ὁ Χορταρόμπεης συνοδευόμενος και ἀπὸ ἕναν ζαπτιὲ τράβηξαν για τὸ σπίτι τῆς κυρᾶ Μπόναινας.

Μὰ σὰν φθάσαν στὸ σπίτι της, ἡ Μπόναινα δὲν ἀστειεύθηκε, ἄρπαξε ἕνα στυλιᾶρι και ἄρχισε ν' ἀπειλῆ και να φωνάζη... ὄλο τὸ χωριὸ μαζεύτηκε σὲ λίγο ἐκεῖ... Ὁ Χορταρόμπεης τάχασε... και πρὶν καλὰ συνέλθη... να και φθάνη ἕνας ἀπεσταλμένος ἀπὸ τὸ χωριὸ Δοβρᾶ για να πάρη τὰ συχαρίκια... "Ἐπεσαν τὰ Γιάννινα... Ζήτωω... Ζήτω... Οἱ ντουφεκιὲς ἄρχισαν να χαλᾶν τὸν κόσμο... Ὁ Χορταρόμπεης και οἱ ζαπτιέδες του ἔγιναν ἀφαντοῖ..

Τὴν ἄλλη μέρα μάθαμε πὸς πέρασαν ἀπὸ τὰ Κάτω Σουδενά και ἐκλιπαροῦσαν να τοὺς δώσουν λίγη μπομπότα.

—Ἐκμέκ! Ἐκμέκ!

Και τότε θυῆκε και τὸ λαϊκὸ τραγούδι, πὸ τραγουδιέται ἀκόμη και σήμερα:

Δὲν σ' ἄρεσαν Σαντική μου οἱ κότες, δὲν σ' ἄρεσαν τ' αὐγά, Μοῦν' σ' ἄρεξε ἡ μπομπότα στὰ Κάτω Σουδενά.

◆ Γράφουμε και μᾶς γράφουν

◆ Στέλλουμε και μᾶς στέλνουν

ΤΟ ΤΡΑΓΙΚΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΜΙΧΑΗΛ ΑΝΑΓΝΟΥ (Μιχ. Αναγνωστοπούλου)

ΤΟΥ ΕΡΜΗ ΜΟΥΔΟΠΟΥΛΟΥ

Π ρ ο ς

Τὸν κ. Ἀλέξ. Χ. Μαμμόπουλον,
Πρόεδρον Ἑπειρωτικῆς Ἑταιρείας
ὁδὸς Μαυρομιχάλη 7, Κ.Α. 105 79
Ἀθῆναι

Κύριε Πρόεδρε,

Εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 146 τεύχος τοῦ
Δελτίου τῆς Ἑπειρωτικῆς Ἑταιρεί-
ας (Νοέμβριος 1988) δημοσιεύεται
ἡ φωτογραφία τοῦ εὐεργέτου Μιχα-
ήλ Ἀναγνωστοπούλου καὶ κάτωθι
αὐτῆς ἀναγράφονται τὰ ἀκόλουθα:

MICHEL ANAGNOS, Μιχαήλ Ἀ-
ναγνωστόπουλος - Ἑπειρώτης, εὐ-
εργέτης (ἀπὸ τὸ Παπίγκο), διευ-
θυντῆς τοῦ Ἰνστιτούτου PERKINS
γιά τοὺς τυφλοὺς. (Βοστώνη). Πέ-
θανε τὸ 1906. Ὁ Κυβερνήτης GU-
ILD τῆς Μασσαχουσέτης εἶχε πεί:
Τὸ ὄνομά του ἀνήκει στὴν Ἑλλάδα,
ἡ φήμη του στὴν Ἀμερική, ἀλλὰ ἡ
προσφορά του ἀνήκει στὴν Ἀνθρω-
πότητα».

(Ἀρχεῖο Φιλίπ. Π. Γιωθάννη)

Πράγματι ὁ ἐκ Παπίγκου εὐερ-
γέτης ἀπεβίωσε κατὰ τὸ 1906.

Ποῦ ὅμως; Καὶ ὑπὸ ποίας συνθή-
κας ἐπῆλθε τὸ τέλος αὐτοῦ;

Εἰς παλαιὸν σύγγραμμα τιλο-
φορούμενον «Ἀνάγνωσις ἢ Ἀναγνω-

στόπουλος» καὶ τὸ ὁποῖον ἀνέγνω-
σα εἰς Βουκουρέστιον ἀνεφέροντο
ἐν ὀλίγοις τὰ ἑξῆς:

Ὁ Ἀναγνωστόπουλος, ἄγνωστον
διατί, ἐλθὼν εἰς Βουκουρέστιον καθ'
ἦν ἐποχὴν οἱ Ρουμάνοι ἐμαίνοντο
ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων διὰ τὸ «Ρου-
μανομακεδονικὸν» ζήτημα, ἡσθένη-
σεν.

Τότε ἐκλήθη ὡς ἰατρός ὁ Ρουμα-
νίζων Κουτσόβλαχος Λεόντε (DR.
LEONTE), εἰς ἐκ τῶν ἡγετῶν τοῦ
Ρουμανοκουτσοβλαχικοῦ Κομιτάτου
(MACEDOROMANA) ὅστις καὶ «ἐ-
δολοφόνησε ἐπιστημονικῶς» τὸν δι-
απρεπῆ συμπατριώτην μας, τὸν ἐνι-
σχύσαντα ποικιλοτρόπως τοὺς Ἑλ-
ληνας ἀγωνιστὰς εἰς τὰ Μακεδο-
νικὰ πεδία.

Ἦτο ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν οἱ Ρουμα-
νίζοντες συνειργάζοντο στενῶς οὐ-
χὶ μόνον μετὰ τῶν Βουλγάρων κο-
μιτατζήδων, τῶν Ἀλβανῶν, ἀλλὰ
καὶ τῶν Τούρκων ἀκόμη προκειμέ-
νου νὰ ἐπιτύχουν τὴν ἐξόντωσιν τοῦ
ἐν Μακεδονία καὶ Ἑπείρῳ ἐλληνι-
κοῦ στοιχείου.

Εἰς Ρουμανίαν συνεπῶς ὅτε ἀφί-
κετο ὁ Ἀναγνωστόπουλος, ὁμαδικὴ
ἀνθελληνικὴ ὑστερία εἶχε καταλά-

βει τούς κατοίκους τῆς εἰρημένης χώρας.

Ἰδία, οἱ ἐν τῇ παραδουναθείῳ ἐκείνῃ χώρα διαβιούντες ὁμογενεῖς ὑπέστησαν τὰ πάνδεινα παρά τῶν φανατικῶν μισελλήνων.

Αἱ οἰκίαι καί τὰ καταστήματα των παρεβιάζοντο καί ἐλεηλατοῦντο. Οἱ ἑλληνικοὶ Ναοί, ἡ Πρεσβεία καί τὰ Προξενεῖα ἐδέχοντο ἐπιθέ-

---

ΑΠΗΧΗΣΕΙΣ

Ηλιούπολη 26.2.1989

Αγαπητέ κ. Μαιμόπουλε,

Σίγουρα δεν αρκούν και τα δικά μου ταπεινά συγχαρητήρια για το αξιόλογο ἔργο σας, ὅπως εμφανίζεται ὄχι μόνο ἀπό τα κατά καιρούς και τόσο συχνά καλογραμμένα και γλαφυρά σας κείμενα, ἀλλά και ἀπό την τόσο επιτυχημένη και επιμελημένη και γι' αὐτό ἀρίστη σε ποιότητα και εμφάνιση ἐκδοση του ΔΕΛΤΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ.

Χαίρομαι που μου δόθηκε η ευκαιρία διαβάζοντας το περιεχόμενο των δυο Δελτίων, που τελευταία ἔλαβα, να σας στείλω αὐτό το σημείωμα με τις σύντομες σκέψεις μου και να σας ευχαριστήσω συγχρόνως για τη δημοσίευση της διασκευῆς του λαογραφικοῦ «Τα τελευταία Χριστούγεννα στην Ἡπειρο».

Εσωκλείω δυο γραπτές μου... προσπάθειες. Εάν νομίζετε πως αξίζουν να φιλοξενηθούν στο ὁμορφο ΔΕΛΤΙΟ σας θα χαρώ πολύ.

Μ' ἐκτίμηση

ΠΑΠΠΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

σεις ἐκ μέρους τῶν ἐξηγριωμένων διαδηλωτῶν, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὁποίων ἦσαν διάφορα μίσθαρνα ὄργανα τῆς ρουμανικῆς προπαγάνδας, ὡσάν τὸν Γ. Πουτσέρεα καὶ ἄλλους. "Ἕλληνες πολῖται ἐδέροντο ἐν μέσῃ ὁδῶ, ἐνῶ τινὲς ἐξ αὐτῶν, ταξειδεύοντες, ἐρρίφθησαν ἐκ τῶν τρένων εἰς τὸν κάμπον καθ' ἣν σιγμὴν ὁ σιδηροδρομικὸς συρμὸς ἦτο ἐν κινήσει.

Ἐν τέλει ἡ Κυβέρνησις τοῦ Ν. Φιλιππέσκου διέταξεν νὰ πραγματοποιηθοῦν ὁμαδικαὶ ἀπελάσεις Ἑλλήνων ἐκ Ρουμανίας.

Εἰς ἐκ τῶν πολλῶν ἀπελαθέντων Ἑλλήνων ὑπηκόων ἦτο καὶ ὁ Σπυρίδων Σῆμος, ἰδιοκτῆτης τῆς ἔφημερίδος «Πατρίς». Κατήγετο ἐκ Λάβδανης τῆς Ἡπείρου.

Οὗτος πολιτευθεὶς μετὰ τινα ἔτη, ἐγένετο Ὑπουργὸς Περιθάψεως ἐπὶ κυβερνήσεως Ἐλευθερίου Βενιζέλου.

Ἐν μέσῳ τῆς θαρείας ταύτης ἀνθελληνικῆς ἀτμοσφαίρας ἀφίκετο ὁ Ἄναγνωστόπουλος εἰς Βουκουρέστιον, ἐνθα ἐδολοφονήθη ὑπόως διὰ χειρὸς Ρουμανίζοντος Κουτσοβλάχου.

ΕΡΜΗΣ Θ. ΜΟΥΔΟΠΟΥΛΟΣ
ΣΗΜ. Α. Χ. Μ.:

Στὴ σελίδα 358) τεύχ. 144 Σεπτεμβρίου 1988 δημοσιεύεται ἡ εἰκόνα τοῦ ἀγιογράφου στὴν Ἀμερικὴ Ξενοφ. Γάμβα. "Ὁμως ἡ λεζάντα τὸν παρουσιάζει ὡς Μιχ. Ἄναγνωστόπουλον, τοῦ ὁποίου ἡ εἰκόνα καὶ ἡ ὀρθὴ λεζάντα δημοσιεύεται στὴ σελίδα 469) τεύχ. 146 Νοεμβρίου 1988.

Ταῦτα καὶ ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν! Ἄπ' ἐδῶ καὶ πέρα τί περιμένεις!

ΜΕΣΕΛΕΔΕΣ

“Ένα μύθο θὰ σᾶς πῶ

Τὰ γενέθλια τοῦ Καρπαναριοῦ τῆς Φιλιππιάδας

ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΗ ΓΙΩΡΓΑΚΗ

Σημ. α.χ.μ.

Ὁ κ. Σωτήρ. Γεωργάκης μᾶς στέλλει το περιστατικό τῶν γενεθλίων τοῦ τετραώρου κωδωνοστασίου τῆς Φιλιππιάδας, πού εἶναι ἀρκετά ἐνδιαφέρουσα.

Κύριε Μαμμόπουλε,

Τὸ ἔτος 1912—13 μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση ἀπὸ τὸν τουρκικὸ ζυγὸ τὸ Ἐκκλησιαστικὸ Συμβούλιο τῆς Κοινοῦντας Φιλιππιάδας ἐδημοπράτησε τὴν ἀνέγερση κωδωνοστασίου στὸν καθεδρικὸ ναὸ τοῦ Ἁγίου Βησσαρίωνος τῆς Κοινοῦντας. Ὑπέβαλε τὰ σχετικὰ τῆς Δημοπρασίας (ἀρχιτεκτονικὸ προῦπολογισμὸ) στὴν τεχνικὴ Ὑπηρεσία τοῦ Μεσολογγίου, ὅπου ὑπήγετο, πρὸς ἔγκρισιν καὶ δημοπράτησιν τῆς κατασκευῆς. Μεταξὺ τῶν ὑποβληθεισῶν 5—6 προσφορῶν ἦταν καὶ τοῦ πατέρα μου Βασιλείου Χ. Γεωργάκη ἐμπειροτέχνου ἀπὸ τὰ Πράμαντα, προῦπολογισμοῦ 60 ἢ 65 χρυσὰ ναπολεόνια. Τη Μελέτη συνέταξε ὁ ἴδιος.

Ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχαν τότε τιμῆντα καὶ ἡ ὅλη ἐργασία θὰ ἦταν λεπτοκαμωμένη, ὅπως φαίνεται στὴ φωτογραφία ἢ τετραώροφη κατασκευῆ, πού ἔπρεπε νὰ ἀντέχει στοὺς δυνατοὺς ἀνέμους καὶ σὲ σεισμοὺς ἐτοίμασε ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὶς κολῶνες. Ἐχυσε μὲ μολύβι πύρους

σὲ καλούπια καὶ ἄνοιξε τρύπες καὶ συνέδεσε ἄνω καὶ κάτω περνώντας τοὺς πύρους στὶς τρύπες αὐτές.

Π α ρ έ ν θ ε σ η :

Γιὰ τὴν προμήθεια διαφόρων ὑλικῶν ἀπὸ τὰ Γιάννινα, ὁ πατέρας μου ἀγόρασε ἓνα κάρο καὶ ἔστειλε τὸν ἀδελφὸ μου μ' αὐτὸ στὴν πόλη.

Σὲ κάποια διαδρομὴ ἀπὸ Φιλιππιάδα γιὰ τὰ Γιάννινα ἐκεῖ κοντὰ στὴ Παντάνασσα, ὁ ἀδελφός μου συνάντησε στὸ δρόμο ἓναν τεχνίτην φορτωμένο μ' ἓνα τσουβάλι ἐργαλεῖα, σφυριά, κοπίδια κλπ. θάρους 15—20 ὀκάδων. Ὁ τεχνίτης ἐκεῖνος παρακάλεσε τὸν ἀδελφὸ μου νὰ τὸν πάρει στὸ κάρο ἀφοῦ κι αὐτὸς πήγαινε γιὰ τὰ Γιάννινα. Πρόθυμος ὁ ἀδερφός μου τὸν πῆρε καὶ σὰν ἀνέβηκε στὸ κάρο τὸν ἐρώτησε :

—Ἀπὸ ποῦ εἶσαι;

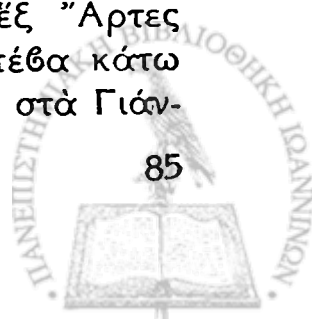
—Ἐκ Ραφταναίων! ἀπάντησε ἐκεῖνος. Στοὺς Ραφταναίους οἱ κάτοικοι μιλοῦν... τὴν καθαρεύουσα.

—Καὶ ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι; τὸν ξαναρωτᾷ ὁ ἀδερφός μου.

—Ἐξ Ἄρτες! ἀπαντᾷ ἐκεῖνος.

Τότε τοῦ λέει ὁ ἀδερφός μου :

—Ἄκου νὰ σ' πῶ: Πέντε Πηγᾶδια ἔχω ἀκούσει ἀλλὰ ἔξ Ἄρτες πρώτη φορὰ ἀκούω. Κατέβα κάτω καὶ πήγαινε μὲ τὰ πόδια στὰ Γιάν-

Τὸ κωδωνοστάσιο τοῦ Ἁγίου Βησσαρίωνος Φιλιππιάδας.

Στὸ θάνατο τοῦ Χ. Χριστοβασίλη

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ σελίδα 57)

νὰ βουθαθοῦν οἱ ρεματιές,
μαντρόσκλα, φλογέρες,
καὶ τὰ γαλαροκούδουνα
θλιφτὰ ν' ἀχολογήσουν!
Κι' ὅταν, καϋμένα μου πουλιά,
θὲ νὰ γυρνᾶτε, πάρτε

τραγούδια ἀπὸ τὸ Ζάλογγο,
κλάύματα ἀπὸ τὴν Πάργα,
δροσιές ἀπὸ τὸν Ἐλυμπο
κι' ἀγέρα ἀπὸ τὸν Πίνδο
καὶ φέρτε τα κι' ἀφήστε τα
σ' ἑνὸς τρανοῦ τὸ μνήμα.
Ὁ Γερο—Χρῆστος πέθανε,
ὁ Γερο—Χρῆστος πάει!

Ἔπεσε ριζοθέμελα
ἀκέργιος γεροδέντρος!

Τῆς κλεφτουριάς τραγουδιστῆς
καὶ τῆς λεβεντοσύνης,
τῆς ὁμορφιάς καὶ τῆς χαρᾶς,
τῆς γνώσης καὶ τῆς χάρης
αὐτὸς στοιχειὸ καὶ γίγαντας
καὶ καστροπολεμίτης,
σ' ἓνα μνημοῦρι τάφηκε,
στὸ μαῦρο χῶμα μπῆκε!
Ὁ Γερο—Χρῆστος πέθανε,
ὁ Γερο—Χρῆστος πάει!

Γιάννινα, Φλεβάρης 1937

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΙΝΔΕΑΣ

νινα, καὶ τοῦ πέταξε τὰ ἐργαλεῖα
στὸ δρόμο.

—Ἡ θὰ κουβεντιάσεις ὅπως ὅλοι
στὰ χωριά μας ἢ θὰ πᾶς μὲ τὰ πό-
δια. Κλαψούριζε ἐκεῖνος καὶ ὑπο-
σχέθηκε πῶς θὰ μιλεῖ, ὅπως ὅλοι οἱ
χωριανοὶ τῶν χωριῶν μας. Κλείνει
ἢ παρένθεση.

Ὅταν σπῆθηκε τὸ καμπαναριὸ
τῆς Φιλιππιάδας, ἢ Ἐκκλησιαστικῆ
Ἐπιτροπῆ δυστροποῦσε νὰ ἐξοφλή-
σει τὸ λογαριασμὸ τοῦ πατέρα μου
γιατὶ φοβόταν, πῶς μὲ τὰ χτυπήμα-
τα τῆς καμπάνας θὰ σωριαζόταν
τὸ καμπαναριὸ στὸ ἔδαφος. Καὶ τό-

τε ὁ πατέρας μου ἀνέβασε τὸν ἄ-
δερφό μου ἐπάνω καὶ τοὺς εἶπε:

—Ἐγὼ θυσιάζω τὸ παιδί μου, για-
τὶ ἔχω ἐμπιστοσύνη ὅτι θὰ μείνει
ἀκλόνητο στὴ θέση του. Ἔσεῖς χτυ-
πᾶτε τὴν καμπάνα ὅσο θέλετε.

Ἔτσι κι ἔγινε. Ἔτσι τέλειωσε ἡ
ἐξόφληση τοῦ λογαριασμοῦ.

Πέρασαν ἀπὸ τότε ἑβδομῆντα πέν-
τε χρόνια. Τὸ καμπαναριὸ μένει ἀ-
κλόνητο, παρ' ὅλους τοὺς σεισμοὺς
μὲ ἐπίκεντρο τὴ Λευκάδα, τὴν Πρέ-
βεζα καὶ τὴ γύρω περιοχὴ καὶ παρ'
ὅλους τοὺς δυνατοὺς ἀγέρηδες ἀπὸ
τὸν Πίνδο καὶ τὰ Τζουμέρκα.

ΤΖΩΝ ΚΑΣΣΑΒΕΤΗΣ

ὁ γυιὸς τοῦ Ἡπειρώτη μετανάστη

ΤΟΥ ΑΝΤΩΝΗ ΒΕΝΕΤΗ

«Ένας από τους πió βασικούς δημιουργούς του Νέου Αμερικανικού Κινηματογράφου, ο Ελληνικής καταγωγής Τζών Κασσαβέτης, δεν υπάρχει πιά. Πέθανε την περασμένη Παρασκευή (3.2.89), από καρκίνο, σ' ένα νοσοκομείο του Λος Άντζελες, σε ηλικία μόλις 59 χρόνων...».

ΟΙ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Εμείς θα σταθούμε μόνο στην Ελληνική καταγωγή του διάσημου Αμερικάνου ηθοποιού και σκηνοθέτη. Πατέρας του Τζών Κασσαβέτη ήταν ο Ηπειρώτης μετανάστης Νικόλαος Κασσαβέτης. Στο δυσεύρετο βιβλίο του Μπάμπη Μαλαφούρη «ΕΛΛΗΝΕΣ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ» έκδοση 1948, Ν. Υόρκη και στη σελίδα 202 διαβάζουμε:

«...Από τους πρωτεργάτες της βορειοηπειρωτικής κίνησης στην Αμερική κατά το τέλος του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου ήταν ο κ. Νικόλαος Κασσαβέτης, του οποίου μια θαυμάσια μελέτη στην Αγγλική εξεδόθη τότε από την Πανηπειρωτική Ένωση Αμερικής».

Η μελέτη αυτή εκδόθηκε το 1919 και έφερε τον τίτλο THE QUESTION OF NORTHERN EPIRUS AT THE PEACE CONFERENCE. Και πιο παραστατικά στο βιβλίο του Γεωργίου Αριστοτέλους Χρηστίδη

(άλλος Ηπειρώτης της διασποράς) «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ», Γιάννινα 1976, σ. 41—42: «... ο Κασσαβέτης αυτός σπατάλησε απένταρος σχεδόν 3—4 χρόνια της νεότητος του αγωνιζόμενος για την Βόρειο Ἡπειρο, δίνοντας όλο του τον καιρό σ' αυτή την ευγενικιά προσπάθεια, μια και ο ίδιος δεν είχε δουλειά ούτε άλλα έσοδα. Στείλανε αντιπροσώπους στα Συνέδρια Ειρήνης στην Ευρώπη, ξόδεψαν ό,τι είχαν και δεν είχαν να επηρεάσουν τους Αμερικανούς αντιπροσώπους στα Συνέδρια, αλλά όλα χαμένα.

Τέλος ο Κασσαβέτης απογοητευμένος από τόσες μάταιες προσπάθειες και τόσα χαμένα χρόνια, έφυγε για την Ν. Υόρκη (από Βοστώνη) όπου ίδρυσε το Γραφείο Ταξιδιών «Ο ΦΑΡΟΣ» πρόκοψε και δημιούργησε οικογένεια. Όταν τον αντάμωσα το 1952 και τον ρώτησα για την οικογένειά του, μου είπε το παράπονο του γνήσιου Ηπειρώτη: «Ο μεγάλος μου γιός θέλει να γίνει θεατρίνος». Ο γιός αυτός σήμερα είναι ο διεθνούς φήμης κινηματογραφικός αστήρ και ρεζισέρ Ιωάννης Κασσαβέτης, που δεν καταδέχτηκε να περικόψει ή να αμερικανοποιήσει το πατρικό του όνομα...».

Ας είναι αιώνια η μνήμη και των δυο στον Ηπειρωτικό χώρο...

ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΣΤ. ΓΚΑΤΣΟΠΟΥΛΟΣ

Πέθανε στην άκμή της έπιστημονικής του σταδιοδρομίας ο Άχιλ. Γκατσόπουλος (στις 28.12.88). Γεννήθηκε στον Πωγωνίσκο (1923) που βρίσκεται στη θόρεια πλαγιά της Νεμέρτσκας κι άγναντεύει τὰ ρεΐθρα τών τριών ποταμών Άώου, Βοΐδομάτη και Σαρανταπόρου, που αφήνοντας τὰ Μεσογέφυρα μπαίνουν στην Άλβανία. Άπό κεί κατάγεται ο άρχηγέτης της οικογενείας ο ένθουσιώδης πατριώτης, αείμνηστος και κείνος, για τὸ συγγραφικὸ και εκπαιδευτικὸ του έργο ο Σταύρος Γκατσόπουλος. Έκατοντάδες μαθητές της Κηφισιάς και τών πλησιόχώρων πρσαστείων πέρασαν μεταπολεμικά από τὰ χέρια του, εκτός τών χιλιάδων της Ήπειρου. Και ὅλοι πήραν τὸ Γκατσοπούλειον πύρ, εκείνο που έ ξ έ χ ε ε, όταν κρυφά μπαινόβγαινε στα Έλληνοαλβανικά σύνορα τὸ 1939 κι έκοβε τὰ Ίταλικά τηλεφωνικά σύρματα, ὅπως αναφέρει ο Κατσιμητρος στην «Προμαχούσα Ήπειρο» 1954.

Ο Άχιλλέας ήταν ένας εκ τών τριών υιών του. Οί άλλοι είναι ο εκπαιδευτικός Κων. Γκατσόπουλος και ο Ιατρός Βασ. Γκατσόπουλος.

Μετὰ τις έγκύκλιες σπουδές του ο Άχιλλέας σπούδασε νομικά στο Πανεπιστήμιο Άθηνών.

Τὸ 1952 μπήκε στο δικαστικὸ σώμα. Ύπηρέτησε Πρωτοδίκης, Πρόε-

δρος Πρωτοδικῶν και Έφέτης σε πολλά διαμερίσματα της χώρας. Και από την τακτική Δικαιοσύνη μετετάγη στο Έλεγκτικὸ Συνέδριο με τὸ βαθμὸ τοῦ Συμβούλου τὸ 1957. Έκει και πάνω στο έργο του τὸν βρήκε ἡ άνίατη μάστιγα της έπο-

Άχιλ. Γκατσόπουλος

χής μας και γοργὰ μέσα σε τρεις μήνες τὸν αφήρησε από τούς κόλπους της οικογενείας.

Ένταφιάστηκε στον οικογενειακό τάφο της Κηφισιάς συνοδευόμενος από την κοινωνία τοῦ προαστείου, ὅπου ἡ οικογένεια είναι έγκατεστημένη.

Τὸν αποχαιρέτησε ο Πρόεδρος τοῦ Έλεγκτικου Συνεδρίου κ. Νικ. Θέμελης, που έξηρε τις άρετές του

καὶ τὸ ἐπιστημονικὸ τοῦ ἔργο λέγοντας μεταξύ ἄλλων:

«Ὡς Πρόεδρος τοῦ Ἑλ. Συνεδρίου ἔχω τὴν ὑποχρέωση νὰ ἐξάρω ἰδιαίτερα τὸ ἀκάματο τῆς ἐργατικότητάς του, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ καρδιά του, εἶχε τελευταίως σοβαρὰ τραυματισθεῖ.

Ἔχω ἐπίσης τὴν ὑποχρέωση νὰ ἐπαινέσω τὸν ἥρεμο, τὸν πρᾶο καὶ μειλίχιο ἄνθρωπο, τὴν ὑπερεκχειλίζουσα ἀγαθότητα τῆς ψυχῆς του καὶ τὴν ἀπέραντη καλωσύνη του. Μὲ τὴν ἀποθησαυρισμένη ἐμπειρία του ὄχι μόνο στὶς πολεμικὲς συντάξεις, ἀλλὰ καὶ σὲ θέματα δημοσιολογιστικοῦ δικαίου σὰ ὅποια εἶχε ἰδιαίτερα ἐνδιατρίψει ὡς Πρόεδρος τοῦ 2ου Κλιμακίου τοῦ Ἑλ. Συνεδρίου, εἶχε καταστεῖ ἕνας ἀπὸ τοὺς στρεότερους καὶ καλύτερους λαξευμένους στήλους τοῦ οἰκοδομήματός μας. Ἐκεῖνο ὅμως πὺ ἰδιαίτερα θέλω νὰ ἐπισημάνω ἦταν τὸ ἦθος, ἡ ἀρετὴ του, ἡ σεμνότητα καὶ ἡ μετριοπάθειά του σ' ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις του. Τὸ ἀνώτατο ἀξίωμα σὸ ὅποιο εἶχε ἀνέλθει, γέρας τίμιο καὶ καρπὸς ἐπίζηλος κόπων καὶ

μόχθων δὲν μετέβαλε τίποτε ἀπὸ τὸν ψυχικὸ τοῦ κόσμο.

Ἀπέφευγε νὰ προβάλλεται καὶ νὰ παριστάνει τὸν νομοκάνονα, τὸν σπουδαιοφανῆ δικαστῆ, τὸν περινούσαττο καὶ βαθυνούστατο ἐρμηνευτῆ τοῦ Δικαίου. Γι' αὐτὸ εργαζόταν σεμνά καὶ ἀθόρυβα.

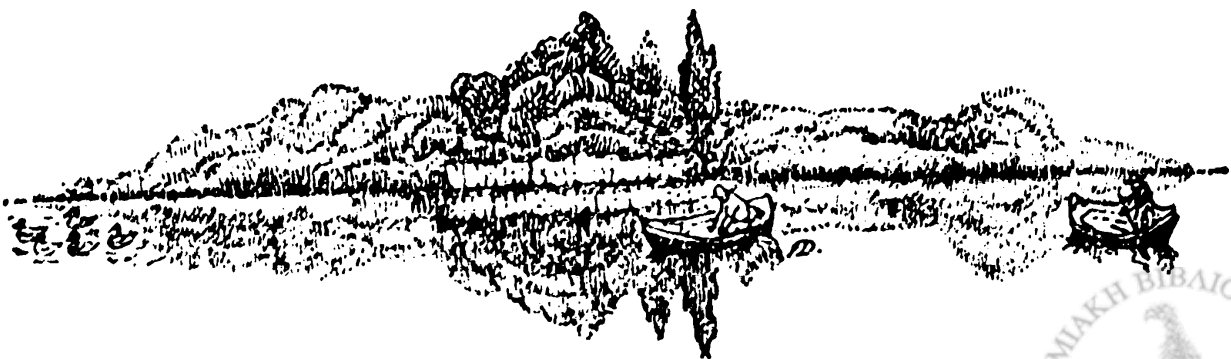
Ἦταν γαλήνιος καὶ Ὀλύμπιος ἀκόμη καὶ στὶς περιπτώσεις πὺ ἡ συζήτηση κορυφώνονταν — ποτὲ δὲν ὕψωσε τὴ φωνή του καὶ ποτὲ δὲν ἐπεχείρησε νὰ ἀμφισβητήσῃ τὴν καλὴ πίστη τῶν συναδέλφων του κατὰ τὴν διατύπωση τῆς ἀντίθετης με τὴν δική του γνώμης».

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΩΝ ΔΙΟΡΘΩΣΗ

Ἄς προστεθῇ ἡ τρίτη ἐποχὴ τοῦ ἔτους «Φθινόπωρο = Χ'νόπουρους ἢ Χ'νόπουρου, πὺ εἶχε παραλειφθεῖ στὴ σελίδα 466 τοῦ τεύχους Νοεμβρίου 1988 (Τὸ Συναξάρι τῶν 12 μηνῶν) τόσο μᾶλλον καθόσον παρέπεμπα στὸν Ἀλέξ. Λαζάνη, τουλάχιστον τὶς δικές μας στραβομάρες νὰ μὴ πληρώσουν ἄλλοι.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΒΑΣΩΣ ΚΩΣΤΑΡΙΔΗ:

«Τῆς νύχτας κόρη Αὐγή»

Ἔκδοση Δωδώνης 1987

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΠΙΝΔΕΑ

Τὸ μυθιστόρημα «Τῆς νύχτας κόρη Αὐγή» ἂν κι' εἶναι τὸ πρῶτο ἔργο τῆς Γιαννιώτισσας κ. Βάσως Κωσταρίδη, σημείωσε ἀμέσως ἐπιτυχία. Με ἀποτέλεσμα τὴν ἐξάντληση τῆς πρώτης ἔκδοσης τοῦ βιβλιοπωλείου «Δωδώνη», 1987. Καὶ μὲ ἐπακόλουθο τὴ δεύτερη ἔκδοση.

Ἐνα ἔργο με υπόθεση κάπως ἀπίθανη κι' ὄχι ἀρεστή στο ἔθνικό φρόνημα τῶν Ἑλλήνων. Ὅμως, σὰν ἀντίδοτο, προσφέρθηκε ἡ προσήλωσή τῶν δύο κυριότερων προσώπων στὴν ἰδεατὴ οἰκουμενικὴ συμφιλίωση καὶ εἰρήνη.

Ἡ Αὐγή, κόρη καλοστεκούμενης ἀστικῆς οἰκογένειας, ὁμορφὴ, μορφωμένη καὶ ζωγράφος, ἐρωτεύθηκε ἕνα Γερμανὸ ἀξιωματικό, κατὰ τὴ γερμανικὴ κατοχή. Καρπὸς τῆς παράφορης ἀγάπης τους, ἕνα νόθο ἀγόρι, πού, ἀναπτυγμένο σὰν υἱοθετημένος γυιὸς ἐνὸς πλούσιου ἄτεκνου ζεύγους, κι' ἐπιστήμονας τελικά, μαθαίνει τὴν τραγικὴ ἱστορία τῆς μητέρας του. Ἡ ὁποία ξεψύχησε

στὴν ἀγκαλιά τοῦ εὐέξαπτου παιδικοῦ τῆς φίλου.

Ἡ ὅλη πλοκή, μὲ πολλὰ πρόσωπα καὶ συμβάντα, μὲ πυκνὲς μεταλλαγές στοχασμοῦ κι' αἰσθημάτων (πού δύσκολα τὰ συγκρατεῖ τὸ μνημονικὸ τῶν ἀναγνωστῶν τῆς «παλιαῆς φρουρᾶς») εἶναι γραμμένη στὴν ὁμιλούμενη ἀστικὴ γλῶσσα. Εὐχάριστο ἀνάγνωσμα πού ρέει σὰν καθαρὸ καὶ δροσερὸ νερό. Κείμενο χωρὶς ἑλληνικοῦρες ἢ κουλτουριάρικες νότες. Περίτεχνα δὲ καρυκευμένο μὲ λίγες ξενόφωνες λέξεις ἢ σύντομες φράσεις, πού προσδίδουν κάποια κοσμοπολίτικη γεύση.

Οἱ δύο κεντρικοὶ «ἥρωες» ἐπιδίδονται καὶ γυμνοὶ σὲ ὀλοκληρωμένους ἐναγκαλισμούς, πού ὅμως διατυπώνονται μὲ τόση πολλὴ λεπτότητα καὶ χάρη, ὥστε ὁ ἀναγνώστης δὲν ἐνοχλεῖται «ἐκ τοῦ πονηροῦ». Ἀπλῶς χαίρεται εἰρηνικὰ καὶ ἀναμάρτητα τὸ περιγραφόμενο... ἄθλημα. Ὅπως ἀκριβῶς ἀπολαμβάνει κανεὶς τὴν ἄρρητη ὁμορφιά πού μᾶς χαρίζουν τὰ ἀριστουργηματικὰ «γυμνά ἔργα» γλυπτικῆς καὶ ζωγραφικῆς τέχνης.

Ἐργο πηγαῖο πού προμηνεὶ γόνιμη ἐξέλιξη τοῦ συγγραφικοῦ ταλέντου τῆς κ. Κωσταρίδη.

Ἑσωτερικὴ Ζωὴ καὶ Κίνηση

Οἱ χρηματικὲς εἰσφορὲς πρὸς τὴν
 "Ἡπειρωτικὴ Ἑταιρεία,, ἐκπίπτουν
 στὶς Δηλώσεις Φόρου Εἰσοδήμα-
 τος.

ΣΥΝΩΣΤΙΣΜΟΣ ΕΙΣΦΟΡΩΝ ΣΥΝΩΣΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

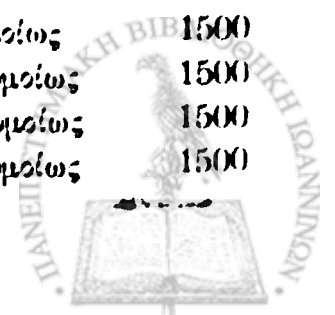
Μὲ βαθειὰ συγκίνηση συντάσσομε αὐ-
 τοὺς τοὺς πίνακες εἰσφορῶν. Εἶναι τὸ ὀ-
 ξυγόνο τῆς Ἑταιρείας. Εἶναι τὰ φτερά
 τῆς Κοινοφελὲς Πνευματικῆ Ἰδρυμα ἢ
 Ἑταιρείας. Δημόσια ἢ διαχειριστὴ τῆς σὲ
 ὑάλινη σφαῖρα «περιστρεφόμενη καὶ παν-
 ταχόθεν ὁρατὴ». Δὲν πληρώνει οὔτε μο-
 νόλεπτο ἢ Ἑταιρεία σὲ μισθούς καὶ ἀ-
 μοιβὰς καὶ ἔχει ἐλαχιστοποιήσει τὰ διοι-
 κητικὰ τῆς ἔξοδα, ἀπὸ τοῦ Δ. Συμβουλίου
 μὲ ἐφημερία σὲ θελοῦσιν δάση διεξά-
 γει τὴ διοικητικὴ ὑπηρεσία.

Δὲν ἔχει «Χρεῶστες» ἢ Ἑταιρεία. Δὲν
 ἔχει «Πιστωτές». Κανεὸς τὴν πόρτα δὲν
 ἐθρόντησε. Δὲν κρατεῖ λογαριασμούς «Ὁ-
 φειλετῶν». Ὅ,τι προσφέρεται εἶναι αὐτο-
 προαίρετο καὶ καλοδεχόμενον. Τὸ ραβδί
 τοῦ διακονίᾳ, ὅταν ὑπηρετεῖ κοινοφε-
 λεῖς σκοποὺς γίνεται στὰ χέρια τοῦ Διοι-
 κητικοῦ Συμβουλίου ἡγεμονικῶς Σκήπτρο.

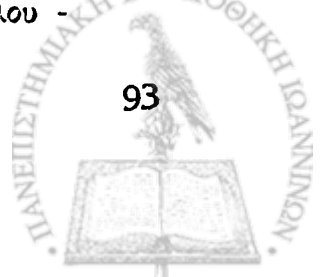
Κρίκοι τῆς ἀλυσσίδας τῆς ἀγάπης αὐ-
 τὸν τὸν μῆνα εἶναι οἱ:

Ὁ Ἰατρός κ. Γ. Βίκας γιὰ τὸ Δελτίο	2000
Ὁ δικηγόρος κ. Κ. Σταμάτης ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Ἰωάννης Τσαγκούλης ὁμοίως	1000
Ἡ ζωγράφος - γλύπτρια κ. Τίτσα Χρυσοχοῦδου ὁμοίως	1500
Ἡ ζωγράφος - γλύπτρια κυρία Εἰ-	

ρήγη Χαριάτη - Πραμιαντιώτη	1500
Ἡ κυρία Χαρίκλ. Ντεντιδάκη γιὰ τὸ Δελτίο	1500
καὶ ἑκτακτὴ εἰσφορὰ ὑπὲρ τῶν γενικωτέρων σκοπῶν	3500
Ἡ κυρία Ἄννα Ματθαίου γιὰ τὸ Δελτίο	1500
Ἡ κυρία Βιργινία Γκζίκη ὁμοίως	1500
Ὁ λαογράφος κ. Νικ. Τσίπας ὁμοίως	2000
Ἡ κυρία Θάλεια Βασιλείου Μιχαη- λίδου στὴ φάλαγγα τῶν μονίμων Δωρητῶν μας γιὰ τοὺς γενικοὺς σκοποὺς	8000
Ὁ στρατηγὸς κ. Ἰωάν. Κατσαδῆ- μας γιὰ τὸ Δελτίο	2000
Ὁ κ. Ἀπόστολος Ζώης ὁμοίως	2000
Ὁ κ. Σταῦρος Γέπης ὁμοίως	2000
Ὁ κ. Χαρίσης Πέττας ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Φωκίων Σκενδέρης ἐκ τῶν μονί- μων Δωρητῶν καὶ Εὐεργετῶν τῆς Ἑταιρείας γιὰ τὸ Δελτίο	3000
Ἡ κυρία Ἀντωνία Σκενδέρη - Κα- ρχιάνου ὁμοίως	2000
Ὁ Ἐπίτιμος Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἑ- ταιρείας κ. Κων. Ἐξάρχου γιὰ τὸ Δελτίο	1500
Ἡ κυρία Τζένη Ἐξάρχου - Θρα- ψιάδη ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Βασίλης Χαδέλας γιὰ τὸ Δελτίο	1500
Ὁ κ. Δημητρ. Χαδέλας ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Ἰωάν. Γέγιος ὁμοίως	1500
Ἡ κυρία Λίτσα Κωστάκη - Δημη- τριάδη ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Κων. Κατσίχης ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Πέτρ. Κατσίχης, ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Ἄκης Φατσέας, ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Ἐλευθ. Ράπτης, ὁμοίως	1500

Ἡ κυρία Ἀγγίκα Γκαναβία γιὰ τοὺς γενικοὺς σκοποὺς	3000	Ὁ κ. Γιώργος Τσιμῆς, χρόνια χορηγητῆς καὶ ἐνίσχυτῆς τῶν σκοπῶν τῆς Ἑταιρείας	8000
Ἡ κυρία Ἀγγελικὴ Σάμπαλου γιὰ τὸ Δελτίο	3000	Ἡ κυρία Ἀγγελικὴ Οἰκονομοπούλου γιὰ τὸ Δελτίο	2000
Ὁ κ. Νικολ. Τατάκης, ὁμοίως	1000	Ὁ κ. Λάμπρος Χρήσιμος γιὰ τὸ Δελτίο	1000
Ὁ κ. Δημ. Χρυσοβιτσινός ὁμοίως	1500	Ὁ κ. Ἐλευθ. Παπᾶς ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Νικόλ. Μπάκος, ὁμοίως	1000	Ἡ Ἐνωσις Ζαγορισιῶν ὁμοίως	1500
Ἡ κυρία Εὐτυχ. Εὐαγγελοπούλου ὁμοίως	1000	Ὁ κ. Ἀγγελος Δαλαγγέλης ὁμοίως	1000
Ὁ στρατηγὸς κ. Ἐλευθ. Σπυρόπουλος γιὰ τὸ Δελτίο	1000	Ὁ ἰατρὸς κ. Μιχ. Μηλίγγος, τὴν τακτικὴν τοῦ ἐνίσχυση τῶν σκοπῶν τῆς Ἑταιρείας	3000
Ὁ κ. Γεώργ. Σουλιώτης, ὁμοίως	1000	Ἡ κυρία Δάφνη Λούτση, τὸ γένος Χρήστου Χρηστοδασίλη γιὰ τὸ Δελτίο	2500
Ὁ κ. Γεώργ. Βαζάκας, ὁμοίως	2000	Ἡ κυρία Νίκη Παπαχρυσάνθου γιὰ τὸ Δελτίο	1500
Ὁ κ. Παναγ. Τσιαντῆς, ὁμοίως	1500	Ὁ κ. Χριστόφ. Κοσύδας ὁμοίως	2000
Ἡ κυρία Ἀλεξ. Ζωῖδου, ὁμοίως	1500	Ὁ Καθηγητῆς κ. Εὐάγγ. Σόρογκας γιὰ τὸ Δελτίο	3000
Ἡ κυρία Σταυρ. Κοκαῆζη, ὁμοίως	1000	Ὁ κ. Φίλιπ. Σακαλλαρίου ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Ἰ. Κασσιός, ὁμοίως	1000	Ὁ κ. Προκόπης Κατσέλης ἐνίσχυτῆς τακτικῶς τῶν σκοπῶν τῆς Ἑταιρείας	10000
Ὁ κύριος Ὀδυσσεὺς Σκαύρτης γιὰ τὴν στήριξιν τοῦ Δελτίου	3000	Ἡ κυρία Βαρβ. Ζυφεῖρη γιὰ τὸ Δελτίο	1500
Ἡ κυρία Ρίτα Σάσση γιὰ τὸ Δελτίο	3000	Ὁ κ. Ἰ. Βορόπουλος ὁμοίως	2000
Ὁ κ. Βασ. Μπαλτζάκης ὁμοίως	2000	Ἡ κυρία Ἀγγελ. Φωλλίδη ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Εὐθ. Βλάχος ὁμοίως	1000	Ὁ κ. Σπυρ. Μουστάκας ὁμοίως	1500
Ἡ κυρία Βασιλικὴ Παπαδιαμάντη ὁμοίως	1500	Ὁ κ. Κων. Θεοδοσίου ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Παναγ. Χατζηδάκης ὁμοίως	1500	Ὁ κ. Δημ. Μπότσης ὁμοίως	4000
Ὁ κ. Ἰωάν. Χατζηδάκης ὁμοίως	1500	Ὁ κ. Δημ. Νίκας ὁμοίως	1500
Ἡ κυρία Μαρ. Βραδῆ - Κιρκώφ ὁμοίως	1500	Ἡ λογοτέχνης καὶ φιληπειρώτις κυρία Κικὴ Καλαμίτση γιὰ τοὺς σκοποὺς τῆς Ἑταιρείας	5000
Ἡ κυρία Βασιλικὴ Δρακοπούλου - Κομέρη ὁμοίως	1500	Ὁ κ. Φώτ. Κούνδουρος, ὁμοίως	1500
Ἡ «Μάνα τοῦ Πωγωνίου» γιὰ τοὺς σκοποὺς τῆς Ἑταιρείας	5000	Ὁ κ. Περ. Φειδερόπουλος, ὁμοίως	1500
Ἡ κυρία Ἑλλη Ζέρη γιὰ τὸ Δελτίο	2000	Ὁ κ. Νικόλ. Οἰκονομίδης, ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Χριστόφ. Ζέρης ὁμοίως	2000	Ὁ κ. Σπυρ. Τσιαντῆς, ὁμοίως	1500
Ἡ κυρία Πέπη Βλαχάκη ὁμοίως	2000	Ἡ κυρία Ἀλίκη Μαραγκοπούλου	
Ὁ κυνορειθῆτης φιληπειρώτης καὶ τῶν θανόντων τῆς λάτρης κ. Γεώρ. Ἀνδρουτσόπουλος γιὰ τοὺς γενικοὺς ἤπειρ. σκοποὺς	4000		
Ὁ λυκειάρχης κ. Γ. Μανωλάκος γιὰ τὸ Δελτίο	1500		

ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΣ - ΕΠΙΤΑΦΙΑ ΛΗΚΥΘΟΣ

ΜΝΗΜΗ ΘΑΝΟΝΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ

Στους πνευματικούς σκοπούς τῆς Ἑταιρείας εἶναι ἡ ἀπονομή τιμῆς στή μνήμη θανόντων Ἑπειρωτῶν. Αἰωνία ἡ μνήμη τους. Κατὰ τὸν μῆνα αὐτὸν μᾶς ἐστάλησαν οἱ ἐπόμενες δωρεές.

Ὁ Ἐπίτιμος Ἀντιπρόεδρος κ. Κων. Ἐξαρχος στή μνήμη τῶν Γονέων τοῦ Περικλῆ καὶ Εὐγενίας καὶ	τῆς συντρόφου τοῦ Ζίτσας γιὰ τοὺς γενικούς σκοπούς	10000	
	Ὁ αὐτὸς Ἀντιπρόεδρος κ. Κων. Ἐ-		
Γιωτοπούλου, γιὰ τὴ στήριξη τοῦ πνευμ. ἔργου τῆς Ἑταιρείας	3000	Ὁ κ. Ἰωάν. Λαμπράκης, ὁμοίως	2000
Ἡ κυρία Ἐλευθ. Λιολιούση γιὰ τὸ Δελτίο	1000	Ἡ κυρία Μάχη Γούσια, ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Μάνθος Μέντζιος, ἐνίσχυση τῶν σκοπῶν τῆς Ἑταιρείας	3000	Κος καὶ Κα Θεοδ. Νικολάου, ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Δημ. Καφάλης γιὰ τὸ Δελτίο	1500	Ὁ κ. Βασ. Παπᾶς, ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Παναγ. Δόδας, ὁμοίως	1500	Ὁ κ. Ἀντών. Πατσιαγός, ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Στυλ. Πανταζίδης, ὁμοίως	1500	Ὁ κ. Σπύρος Νικολάου, ὁμοίως	1000
Ὁ κ. Ἀθην. Γκιόλιας γιὰ τὸ Δελτίο	1500	Ὁ Καθηγητῆς κ. Μιλτ. Παπανικολάου, ὁμοίως	2000
Ὁ κ. Κων. Γαρυφάλλου, ὁμοίως	1500	Ὁ κ. Κων. Παπᾶς, ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Βασίλ. Ἀναστασιάδης, ὁμοίως	5000	Ὁ κ. Γεώργ. Βασδέκης, ὁμοίως	2000
Ἡ κυρία Βασιλικὴ Χατζῆ, ὁμοίως	1500	Ὁ κ. Νικόλ. Ρεμπέλης, ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Σπύρ. Κουτούκης, ὁμοίως	1500	Ὁ κ. Βασίλ. Μπαμπασιῆς, ὁμοίως	1500
Ἡ κυρία Ἐλφρίντε Παπαγεωργίου ὁμοίως	1500	Ὁ κ. Εὐριπ. Ντιναλέξης, ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Ἀριστ. Ρίζος, ὁμοίως	1500	Ὁ κ. Δημ. Λαμπρίδης, πλὴν ἄλλων γιὰ τὸ Δελτίο	1000
Ὁ κ. Βασίλ. Νούσιας, ὁμοίως	1500	Ὁ Ἐφέτης κ. Γεώργ. Κορκάρης ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Κλεάνθης Ρόκος, ὁμοίως	1000	Ἀνώνυμος φίλτατος γιὰ τοὺς σκοπούς τῆς Ἑταιρείας	10000
Ὁ κ. Ἀντώνης Ρωμαιοῦ, ὁμοίως	1500	Ὁ κ. Ἀριστ. Πουλῆς γιὰ τὸ Δελτίο	1500
Ἡ κυρία Φλώρ. Δρόσου, ὁμοίως	1000	Ὁ κ. Δημ. Τικόπουλος, ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Γεώργ. Τσίγκος, ὁμοίως	1500	Ἡ κυρία Τασία Κουτσογιαννοπούλου λογοτέχνις, ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Λάμπρ. Φειδερόπουλος ὁμοίως	1500	Ἡ κυρία Μαρία Βαζάκα γιὰ τὸ Δελτίο	1500
Ὁ κ. Ἰωάν. Κοντούλης γιὰ τὸ Δελτίο	1500	καὶ ἔκτακτη εἰσφορά	1500
Ὁ κ. Μιχ. Οἰκονόμου, ὁμοίως	1500		
Ὁ κ. Θεόδ. Δημιος, ὁμοίως	1500		

ξαρχος, θα θυμηθει καλους κι αγαπητους φίλους του και φίλους μας και εκλεκτους Ήπειρωτες, που είναι ακόμα ολόγουρά μας και θα καταθέσει στη μνήμη τους	10000	λη Βερτοδούλου	5000
Είναι αυτοί κατά σειράν οι Σάββας, Ιωάννης και Τάσος Τρίμης, ο Άθαν. Κούνδουρος, ο Πέτρος Κόκορος, ο Κώστας Λαζαρίδης, ο Εύαγ. Πρίτσος, ο Ήλιος Νικόπουλος. Αιώνια και αληθμόνητη ή μνήμη τους.		Θερμός πατριώτης κάτω από ανωνυμία στη μνήμη του Θαν. Γκογκώνη	15000
Ή ιατρός κυρία Λίτσα Κωσπάκη - Δημητριάδη στη μνήμη του πατέρα της Γεν. Ήπιθ. Ιωάννη Δημητριάδη	5500	Ή κ. Πύρρος Τσιάκος στη μνήμη του αξέχαστου κορυθαλόου του Ήονίου και της Πάργας αδελφού του Τάκη Τσιάκου	3000
Ή κ. Πέτρος και ή κυρία Πόπη Π. Παπαλαμπρίδη στη μνήμη του πατέρα τους Κωνσταντίνου Παπαλαμπρίδη και της θειάς τους Ήλέκτρας Δημ. Σαλαμάγια	10000	Ή κυρία Κασσιανή Μπετζούνη στη μνήμη του αξέχαστου συζύγου της Βασιλείου Μπετζούνη	10000
Ή κυρία Εύφρος. Σόμπολου εκ μερους της οικογενείας Γερ. Σόμπολου στη μνήμη του αληθμονήτου Ήατρού και Λογοτέχνη Κώστα Ντούλα	5000	Ή κυρία Δάφνη Λούτση, το γένος Χρ. Χρηστοβασίλη στη μνήμη του Ήρρίκου Άκουαρόνε	3000
Ή στρατηγός και ή κυρία Κωνστ. Μπαμποπούλου στη μνήμη του οικογενειακού τους φίλου Κωνσταντίνου Μπασογιάννη	3000	Ή κυρία Νίκη Παπαχρυσάνθου στη μνήμη των γονέων της Θωμά και Άγγελικης Μέλη	4500
Ή κύριος και ή κυρία Ή. Κασσιού στη μνήμη του Γεωργ. Δρόσου	2000	Ή οικογένεια του αξέχαστου Συνεργάτη μας αρχιάτρου και Λογοτέχνη Κώστα Ντούλα στη μνήμη του	30000
Ή κυρία Πηνελ. Βερτοδούλου στη μνήμη του αξέχαστου Συνεργάτη της Ήταιρείας και του Περιοδικού της συντρόφου της Άποστό-		Ή κυρία Άγγελική Φωλλίδη πάντα έχοντας στους διαλογισμούς της την Ήταιρεία και το έργο της στη μνήμη της φίλης της Φρόσως Λαμπροπούλου	5000
		Ή κυρία Ήλφρίντε Παπαγεωργίου στη μνήμη του αξέχαστου συντρόφου της Λογοτέχνη - Δημοσιογράφου Κώστα Παπαγεωργίου (Πενταγιώτη) εκδότη της «Ήοūs»	1500
		Ή κυρία Ματίνα Κουνδούρου στη μνήμη του συζύγου της Άθανασίου	2000

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ»

	ΔΡΧ.		ΔΡΧ.
1. Ε. Π. ΦΩΤΙΑΔΟΥ — ΣΠ. ΚΑΛΛΙΑΦΑ: Σπυρίδων Λάμπρος, Α' έκδοσις 1961, Β' έκδοσις 1967	250	19. ΓΕΩΡΓ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: 'Ο 'Αλή πασάς από την άλλη πλευρά, 1968	300
2. ΣΠΥΡ. ΚΑΛΛΙΑΦΑ — ΑΛ. ΒΑΜΒΕΤΣΟΥ — ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΚΟΖΑΝΗΣ — Γ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Σπυρίδων Βλάχος, δ από 'Ιωαννίνων 1961, Β' έκδοσις 1970	350	20. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : Γ. Καστριώτης (Σκεντέρμπεης) 1968	300
3. Ε. Π. ΦΩΤΙΑΔΟΥ — ΣΠ. ΚΑΛΛΙΑΦΑ: Δημήτριος Σ. Μπαλάνος, Α' έκδοσις 1961, Β' έκδοσις 1963	250	21. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : 'Ηπειρος και Λακωνία. ('Από την Σπλάντζα έως τον Αυτόνομακόν 'Αγώνα 1914), 1968	250
4. Γ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: 'Η συμβολή της 'Ηπείρου εις τους αγώνας υπέρ της 'Ελευθερίας, 1963, Β' έκδοσις 1970	250	22. ΠΑΝΑΓ. ΓΡ. ΖΑΚΟΠΟΥΛΟΥ : Τά 'Εθνικά Κληροδοτήματα και αι πρός αυτά υποχρεώσεις της Πολιτείας, 1968	250
5. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : 'Ο μύθος της άλθωνικής συμβολής εις την ανεξαρτησίαν της 'Ελλάδος, 1963	450	23. ΜΙΧ. ΠΕΡΑΝΘΗ : Λορέντζος Μαβίλης, δ ήρωας του Δρίσκου, 1969	250
6. ΙΩΑΝ. ΕΞΑΡΧΟΥ: 'Ο οικονομικός προγραμματισμός του ήπειρωτικού χώρου, 1963	200	24. ΔΗΜ. Τ. Ν. ΜΠΟΤΣΑΡΗ : 'Η 'Απελευθέρωσις των 'Ιωαννίνων, 1969	300
7. Γ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Γεώργιος Χατζής - Πελλερέν, δ 'Ηπειρώτης αγωνιστής, δ δημοσιογράφος, δ ποιητής, 1964	250	25. ΓΕΩΡΓ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: 'Ιωάννης Βηλαράς, δ 'Ηπειρώτης Ιατροφιλόσοφος, ποιητής και λόγιος, 1969	300
8. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : Χρ. Χρηστοβασίλης, δ διηγηματογράφος, δ λαογράφος, δ πατριώτης, 1965	300	26. ΖΗΣΗ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ: Σπύρος Χασιώτης, δ 'Ηπειρώτης πατήρ της Γεωργίας, 1969	250
9. ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ Ι. ΚΑΚΟΥΡΗ: Θάνατος - 'Ανάστασις σέ μαγικο - θρησκευτικά «δρώμενα» της λαϊκής λατρείας της 'Ηπείρου, 1965	350	27. ΒΑΣΙΛΗ ΚΡΑΨΙΤΗ: Τό νόημα του Σουλίου, 1969	250
10. Γ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: 'Ιωάννης Κωλέττης, δ 'Ηπειρώτης Πρωθυπουργός, 1966	300	28. ΒΙΒΗΣ ΔΗΜ. ΠΑΠΑΔΙΗΜΗΤΡΙΟΥ: 'Η Κοινωνική Πολιτική και οι 'Ηπειρώται 'Εθνικοί Εϋεργέται, 1970	250
11. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : 'Η Ξενιτειά και τδ δημοτικό τραγούδι, 1966, Β' έκδοσις, 1970	250	29. Κ. Δ. ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΥ : ΑΙ 'Ηπειρώτισσαι εις τους έθνικούς αγώνας, 1970	250
12. ΝΙΚΟΛ. ΤΣΑΚΑ: Πάργα, 1966	250	30. ΙΩΑΝ. ΒΟΓΑ: 'Η θέσις του Βορειοηπειρωτικού ζητήματος, 1970	300
13. ΚΩΝ. Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ: Δομήνικος Θεοτοκόπουλος, 1966	1000	31. ΑΛΚΗ ΜΑΝΘΟΥ : 'Ηπειρώται δημοσιογράφοι στή Ρουμανία, Θωμάς, Πασγίδης, 1970	300
14. ΓΕΩΡ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Δροσουλίτες, 'Ηπειρος, Κρήτη, 1967	250	32. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : 'Απόστολος 'Αρσάκης και ή Φιλεκπαιδευτική 'Εταιρεία, 1970	300
15. ΓΕΩΡ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: 'Ο Γεώργιος Σταύρου και ή 'Εθνική Τράπεζα, 1967	250	33. ΙΩΑΝ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ: 'Η πνευματική κατάστασις στα Γιάννινα στις άρχές του 19ου αιώνας, όπως την είδαν οι ξένοι περιηγηταί, 1971	250
16. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : 'Αγγελική Χατζημιγάλη και ή 'Ηπειρωτική λαϊκή τέχνη, 1967	300	34. ΛΘΑΝ. ΣΟΥΡΑ : 'Η συμβολή των 'Αδελφών Ριζάρη εις την επανάστασιν του 1821, 1972	300
17. ΑΛΚΗ ΜΑΝΘΟΥ : 'Ηπειρώται εις την Ρουμανίαν (Α' και Β') 1967	300	35. ΓΕΩΡ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Κομπογιαννίτες, Ματσουκάδες, οι ξακουσμένοι αυτοδίδακτοι για-	
18. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : Σχολεία και Διδάσκαλοι του			

	ΔΡΧ.		ΔΡΧ.
τροί άπ' τὸ Ζαγόρι τῆς Ἡπείρου, 1972	300	55. ΓΙΩΡ. Δ. ΚΟΥΝΔΟΥΡΟΥ: Ἑλληνολατινὰ κι ἀξέχαστα, 1985	600
36. ΑΛΚΗ ΜΑΝΘΟΥ : Ἡπειρώται δημοσογράφοι στὴ Ρουμανία, Σπ. Σίμος — Ζαχ Σαρδέλλης κλπ., 1973	300	56. ΓΙΩΡ. Δ. ΚΟΥΝΔΟΥΡΟΥ : Ἡ Πόβλα τῆς Μουργκάνας, κι ὁ εὐεργέτης Σπ. Τσίγκος, 1986	1000
37. ΓΡΗΓ. ΓΚΙΖΕΛΗ: Ἡ λειτουργία τῶν Βορειοηπειρωτικῶν τραγουδιῶν τῆς ἀγάπης, 1973	250	57. ΚΩΣΤΑ Ι. ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΥ: Τὰ Γιάννινα, 1986	500
38. Γ. Θ. ΜΑΡΑΖΙΩΤΗ: Ὁ Ἡπειρώτης Ἑθναπώστολος Πέτρος Ἡπίτης, 1973.	300	58. ΕΚΘΕΣΙΣ Γενομένων Ζημιῶν τῆς ἐχθρικής Κατοχῆς 1941-44	600
39. Β. Γ. ΒΕΤΣΟΠΟΥΛΟΥ: Ὁ γάμος στὴν Πυρσόγανη τὰ παλιὰ τὰ χρόνια, 1973	400	ΔΕΛΤΙΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ —Πλήρης Σειρὰ τοῦ Δελτίου Τεύχη 1—141 =	26.200
40. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : Λαϊκὴ ἀρχιτεκτονικὴ. Ἡπειρώτες μαστόροι καὶ γεφύρια, 1973	800	Β' ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ	
41. Δ. Τ. Ν. ΜΠΟΤΣΑΡΗ: Ἀγῶνες ἐλευθερίας, 1973	400	1. ΑΚΡΟΚΕΡΑΥΝΙΟΥ: Τὸ λυκόφως τῶν θεῶν στὴν Ἑλλάδα	300
42. ΣΤΑΘΗ Δ. ΛΑΜΠΡΙΔΗ: Χριστόδουλος Κλονάρης, Ζαγορίτης, 1975	250	2. Ν. ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ: Ὅσα ἔγραψα στὸ Μοναστήρι	600
43. ΕΥΑΓΓ. Κ. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ : Παραλειπόμενα καὶ κατάλοιπα τοῦ παναρχαίου πρώτου ἐν Ἡπειρῷ Μαντείου Δωδώνης, 1975	250	3. Ν. ΓΟΥΖΕΡΙ: Βαθειές κι ἀνάλαφρες πνοές	100
44. ΕΜΜ. Γ. ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΗ : Ἡ Ἡπειρος καὶ τὸ Εἰκοσιένα, 1975	300	4. Σ. ΔΑΚΑΡΗ: Ὁδηγὸς Νήσου Ἰωαννίνων	300
45. ΔΗΜ. Σ. ΛΟΥΚΑΤΟΥ: Ὁ Παρισιακὸς λόγος τῶν Ἡπειρωτῶν, 1976	400	5. Κ. ΚΑΖΑΝΤΖΗ: Τὰ σκλαβωμένα Γιάννινα	400
46. ΠΑΥΛΟΥ Γ. ΔΕΛΑΠΟΡΤΑ : Μνήμη Γεωργίου Γκάλγκου, 1977	250	6. Χ. ΚΑΤΣΙΜΗΤΡΟΥ: Ἡ Ἡπειρος προμαχοῦσα (ἐξαντλημένο)	
47. ΑΘΑΝΑΣ. ΚΙΤΣΟΥ: Θεσπρωτικὴ Γῆ, 1977	250	7. Δ. Τ. Ν. ΜΠΟΤΣΑΡΗ: Μικρὰ Ἀσία	300
48. ΑΛΕΞ. Σ. ΤΣΟΥΚΑΝΕΛΗ: Χαρὰλαμπος Κατσιμητρός, Πρόμαχος τῆς Ἡπείρου, 1978	500	8. Δ. Τ. Ν. ΜΠΟΤΣΑΡΗ: Ἰσπανοὶ - Ἑλληνες	300
49. ΣΤΑΘΗ Δ. ΛΑΜΠΡΙΔΗ: Ἰωάννης Λαμπριδῆς, 1979	350	9. Δ. Τ. Ν. ΜΠΟΤΣΑΡΗ: Τιμητικὴ ἐκδήλωση	150
50. ΑΘΑΝ. Δ. ΤΣΕΚΟΥΡΑ: Ἀπὸ τοῦ 98ου ὑψώματος. Ἀναμνήσεις Ἡπειρώτου Ἀγωνιστοῦ, 1979	1200	10. Κ. ΝΤΟΥΛΑ: Πίσεις - Ὑποπίσεις	200
51. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΔΑΒΑΛΑ : Μία σκιαγραφία τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ καὶ τοῦ Κράτους του, 1980	300	11. Μ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ: Εὐεργέτες - Δωρητὲς Ζαγορίου	200
52. ΧΡΙΣΤΙΝΑΣ ΚΙΤΣΟΥ - ΠΙΤΟΥΛΗ: Ἐκδότες καὶ Τυπογράφοι τῆς Τουρκοκρατίας, 1980	250	12. Φ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ: Ἡ Ἑκκλησία τῆς Ἡπείρου	600
53. Ε. Γ. ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΗ: Σούλι - Σουλιῶται, 1983	300	13. Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ: Ἡ πραγματικὴ εἰκὼν τῆς ἐν Ἑλλάδῃ Ἑθν. Ἑλληνικῆς Μειονότητος	250
54. ΣΤΑΘΗ Δ. ΛΑΜΠΡΙΔΗ : Κώστας Γκράτζιος, 1983	350	14. Χ. ΡΕΜΠΕΛΗ: Κοντσιώτικα	1500
		15. Κ. ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΥ: Ἡ Πινακοθήκη Ἰωαννίνων	250
		16. Χ. ΧΑΒΕΛΑ : Γεν. Βιολογίας ἀπλὰ στοιχεῖα	100
		17. Χ. ΧΑΒΕΛΑ: Ὁ Οὐρανὸς	100
		18. Σ. ΧΙΛΙΑΔΑΚΗ: Ταξίδια στὴν Ἡπειρο	500
		19. Σ. ΣΑΛΑΜΑΓΚΑ: Ἀπαντα (Τόμοι 5)	6000
		α.—Α. ΖΩΙΔΟΥ: Χάρτης Ἡπείρου	200
		β.—Γ. ΔΟΥΡΔΟΥΦΗ: Μεγάλη χάρτα τοῦ Βίκου (Πίνακας)	1000

Ακόμα μία πρωτιά...

Στην πιο δύσκολη αγορά του κόσμου, στην Αμερική, η MISKO διακρίθηκε άλλη μια φορά κερδίζοντας τον Οκτώβριο του '86 το «ΧΡΥΣΟ ΑΓΓΑΛΜΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ».

Αυτό είναι το πέμπτο βραβείο μέσα στα τελευταία πέντε χρόνια. Έτσι τα 54 βραβεία που είχε μέχρι σήμερα, γίνονται 55. Δεν είναι τυχαίο ότι η MISKO κερδίζει παντού πρωτιές. Είναι θέμα ποιότητας.

MISKO

AMERICA AWARD 1986
ΑΓΓΑΛΜΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

MISKO PASTES INDUSTRY,
S.A.